

Bernt Lie

Peter Napoleon

Historier om en gut

bokselskap.no
Oslo 2020

bokselskap.no, Oslo 2020

Bernt Lie: *Peter Napoleon*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1900 (Kristiania/Aschehoug). Digitaliseringen er basert på fil mottatt fra Nasjonalbiblioteket (nb.no)

ISBN: 978-82-8319-519-4 (digital, bokselskap.no), 978-82-8319-520-0 (epub), 978-82-8319-521-7 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Peter

[3] Naturligvis! For liten! «Aa nei! Petermand er da for liten!»

Han skar en indmari sursøt grimase og aped efter tante Vikka:

– For liten! For li–iten! For li–i–iten!

Sidste gang skrek han det ud hvinende høit. Men da holdt han op. Han mærked, at han kom til at graate, hvis han satte i én gang til.

Og graate – det skulde han da ikke spendere paa dem, saa forharmeligt det ellers kunde være at sidde igjen her blottendes alene, mens de andre reiste til byen. Til det store politiske folkemøde, – hvor der naturligvis var mangeslags leven, trætting, kanske slagsmaal rent tilslut, saa flysinte som folk var, naar de snakked politik! Og mange hundrede mennesker, kanske nogen andre gutter iblandt at slaa sig sammen med og drive spektakel! Ingenting i verden [4] kunde være saa morsomt som slige digre forsamlinger, hvor folk sad tætt og alvorlig – og hvor én kunde snige sig til alleslags bag ryggene og mellem benene ...!

For liten! Som om han ikke havde god nok greie paa politik, baade høire og venstre, – hvem han holdt med, og hvem han var fiende med! Hø! De skulde bare vide det, tante Vikka og de andre, at det ikke var længere end siden attende mai, at han havde slaass med Gunnar Holm i skolegaarden – for politik! Efterat de havde trættet i tre frikvarterer om det, og hele klassen havde taget parti!

– – Forresten blev det uafgjort, hvem der fik julingen. Dengangen. Saa han maatte paa'n igjen en dag nu efter sommerferien, med Gunnar. Afgjøres maatte det jo. Hvem der var stærkest. De gav sig ikke de andre gutterne heller naturligvis, med ægging og ærtting. Og han skulde ikke være den, som var rædd. Endda Gunnar forresten var næsten et helt aar ældre

– – Naa, det var jo noget andet. Men politik altsaa! De havde ikke holdt paa med stort andet i klassen hele vaaren udefter, til eksamen kom. Og han havde været af de aller fremste i det. Fordi han og kanske tre–fire til vidste mere end de andre toskene.

[5] Og saa nu herhjemme for bedstemor og tante Vikka og Kath, den væmmelige ungen, – var han for liten!

Han var viss paa, at han havde bedre rede paa tingene end selveste tante Vikka, som aldrig læste andet i avisen end ildebrander og mord og dødsfald. Og avertissementerne!

End sie Kath, den dumme jentungen!

Men hun skulde ha det igjen, Katta! Ja, hun skulde faa angre paa vigtigheden sin idag. – slig som hun havde staaet her og stemt i med: «Naturligvis, Peter er for liten!»

Han skulde bare true hende med, hvad han vidste! Det med Nils Krog for eksempel! Og Hans Kleve ogsaa!

Underligt med slig en jentunge! At hun nu for eksempel *turde* være saa væmmelig mod ham! Hun som vidste, at bare han sladdred det mindste grann, saa fik hun al landsens ulykke! Saa tyndt som hun tigged ham om at tie stille, da han havde overrasket hende saa pludselig paa skøitebanen i vinter – arm i arm med Nils Krog, og med cigaret! Og dengangen i vaares, da Hans Kleve gav ham en tiøring og et brev til Kath, – og Hans Kleve havde glemmt at lukke konvolutten, saa han læste brevet. Og saa var det et digt: «*Til min elskede!*»

[6] Og ellers ogsaa; saa tidt han havde set hende og Tora Liberg og Mariken Kleve og mange af de andre jenterne i Kath's klasse gaa i mørkningen og «spadsere» paa bryggerne med gymnasiasterne! Og saa sa de «De» til hverandre og «frøken» og «hr. Krog!» Og var saa væmmelige og vigtige, at de sprakk! Kath som bare var snaut fjorten! Og slig som hun gik og skabte sig mellem de lange fyrene og ellers ogsaa ude blandt fremmede! Vifted og svinsed og svansed, løfted op det stutte jenteskjørtet sit akkurat som en voksen dame, naar der var litegranne sølet, snakked voksent og var i det hele tat en ganske anden end den jentungen, hun var herhjemme hos far og mor.

At hun ikke genérte sig lidt, ialfald for at la *ham* se det, han som kjendte hende! Men nei da, hun lod ham baade se og høre, – saa det blev ham, som genérte sig! Paa hendes vegne.

«Der er min bror!» sa hun en dag til Gerhard Gregersen nede paa bryggen. «Min bror!» noget saa affektért! Som om ikke baade han selv og Gerhard vidste, at hun ellers aldrig sa andet end slet og ret: «Der er Peter!» Min bror! Haa! Fint skulde det være! Og med slig en ækkel damestemme! Og saa at de sa «De»! En maatte jo le af det ogsaa. Saa sørgeligt [7] det forresten var, at en saa kjæk og igrunden koselig jente som Kath skulde slænge sig bort i sligt tøiseri og tøv! Med de pibestilkene! Nils Krog for eksempel skulde han, saa liten han var, paata sig at jule som ingenting! Og Gerhard! Og Hans Kleve! Manschjetter og stivhatter og røde slips – æsch!

Men saan var altsaa jenter. De trivdes med sligt! Aldrig lekte de eller slo's de eller havde de nogen real morro. Bare gik slig og drev paa bryggerne og det med de aller usleste gutterne. Hans Kleve var jo forresten svinagtig stærk og saan – men alligevel! Havde de for eksempel endda været med og slaa ball med gymnasiasterne ude paa byengen, hvor de slog om vaaren, saa det rent var mirakel at se paa, især naar Hans Kleve drev ballen op, saa den blev væk oppe i himlen rent! Men ikke tale om sligt!

Og det rareste var jo, at Kath egentlig var saan ualmindelig hyggelig jente hjemme! Slig som hun lekte med ham, – naar bare ingen saa det! Forresten, det gjorde nu han lidt ogsaa med hende! Lekte for eksempel med dukkerne hendes, – hvad hun ikke maatte si til nogen levende sjæl!

Og saa kunde én prate saa godt med Kath; om alle slags ting. Da gjorde hun sig [8] ikke det mindste vigtig eller ældre. Hun var igrunden den eneste, som behandled ham som et menneske og ikke bare haaned og lo af, at han tænkte og interessérte sig for mange ting, fordi om han bare var tolv aar!

Ja, for det var jo det skammelige og det sørgelige, at det gjorde ellers alle andre ældre og voksne. Det var akkurat som det skulde være noget galt – som at lyve eller stjæle det, at man vidste noget, læste og

tænkte over noget for sig, noget udenom akkurat skolen og lekserne. Saant almindeligt altsaa. En rent genérte sig for at vise noget sligt for de voksne. For eksempel idag – at han ikke paa noget vis turde si til tante Vikka som sandt var, at han godt vidste om de ting, som blev forhandlet paa folkemødet i byen. Og saa stod én der og var «for liten». Ja, det var skjændigt. Saa lumpent, at én kunde sørge sig syg over det. For det var saa uretfærdigt! Hvad vilde de, én skulde bli menneske af, naar én bare skulde gaa her og puge lekser som en slave og ikke tænke!

Og nu saant som denne politiken! Som det jo var *rent* synd at vide noget om! Hvad andet var det i vore dage end for eksempel Birkebeiner og Bagler i gamle dage! Og det vidste han da, at gutterne dengang fik lov baade til se og høre og skjønne! Ja, de lærte naturligvis [9] gutterne op i det, for at de skulde bli saa meget desto kjækkere, naar de blev større og vaabenføre!

Og nu – nu er én bare for «liten»!

Aa det var andre tider dengangen. Saan et menneske som tante Vikka vilde ikke være taalt et sekund dengangen. Simpelthen ikke taalt, – var blevet hivd ud, sandsynligvis blandt trælkvinderne. For der hørte hun hjemme. Det var akkurat trællesind sligt – at en gut ikke skulde faa se kamp og strid om fædrelandet. Ja, at en gut i det hele tat ikke skulde ha rede paa nogen ting, ikke ha en mening, ikke kunne si et ord! For inderst inde kom det af, at hun var rædd for, at han skulde være klogere end hende selv! Ialfald bli det. Ja, det var akkurat sagen det. Med tante Vikka og med alle de voksne.

Gutter skulde holdes nede i uvidenhed – saa langt de voksne rak til med det da! Og ialfald holdes i umyndighed. Det var de allesammen enige om. Rent som en sammensværgelse.

Saa dumme de igrunnen var, de voksne! Med dette! Bare at de trodde, det var muligt at holde gutter slig i slavedumhed! At de ikke vidste, at gutter tænkte sit! Og skjønte meget mere, end de voksne ante! For eksempel far og mor, naar de snakked fransk, for at han ikke skulde forstaa! Tysk nytted det ikke mere med, [10] for det kunde han saapas meget af nu. Men fransk altsaa. Og saa hjalp det igrunnen ikke et grann. For han skjønte alligevel, det meste ialfald. Saa det ofte var rent genért at maatte sidde og lade som én *ikke* forstod! Og desuden, om et par aars tid kunde han jo fransk ogsaa. Da fik de finde sig et nyt sprog. De fik lære sig tyrkisk, far og mor! Eller kinesisk! Eller malabarisk!

Saa tidt han havde tænkt paa det: At om alle gutter i verden slog sig sammen imod de voksne, saa maatte de greie dem! Naturligvis forsigtig og klogt, med en udtænkt plan, saa de overrumpled dem, før de fik tid til at samle sig.

Om man for eksempel begyndte inde i byen, paa skolen. Og én nat overfaldt rektor. Og overlærer Blessing, kanske Kua med. Og saa næste nat nogen andre. Fængsled og bandt dem og peised de værste af dem! Og saa paa den maaden opkasted sig til herrer over skolen. Opretted en velfærdskomité af de bedste gutterne og fik istand en forfatning! Og saa lod lærerne komme for hver time, bundet paa hænderne og fødderne og under stærk vagt!

Aa du evige for en jubalon! Tænke sig bare Kua i lænker! Og to af de stærkeste i klassen over ham med spanskrør. Ti rap for [11] hver gang han var ækkel. – hver gang han prøved sig paa partiskhed eller haan – eller løfted næven til slag! Og ikke længere lekser, end klassen selv befól!

Og dumt var det ikke! Naturligvis maatte én vælge de aller bedste til velfærdskomité, baade over hele skolen og i hver klasse. Ikke bare for morro; men for alvor ogsaa, saa det nytted med skolen.

Saa kunde man sætte sig i forbindelse med skolerne i de andre byer, tilslut over hele Norge. Et eneste vældigt forbund af gutter. Kanske kunde man saa siden faa svenske gutter med og danske – og tyske, engelske, franske

Et verdensforbund!

– – – Og naar de saa éngang holdt et vældigt møde, alle velfærdskomiteerne fra alle skoler i verden, – saa vilde de udnævne ham til verdenspræsident; fordi han havde fundet paa det fra først af. Og han skulde være den øverste og byde og raade over alle gutter

Saa skulde vi se da, om Peter var for liten!

Naar for eksempel rektor kom med skoleplanen for næste aar og spurgte, om verdenspræsidenten vilde ha den forandret kanske? Og alle rektorerne i verden efter ham! Helt fra Amerika! – – – – –
– – – – –

[12] Peter bode paa landet nu i ferien. Paa Toftegaarden, to mil fra byen. Far og mor var ude paa reise i udlandet, og tante Vikka stelled huset for Peter og Kath og bedstemor.

Tante Vikka var ellers sletikke rigtig tante. Hun hedte egentlig frøken Jespersen og styrte huset for bedstemor inde i byen. Og saa kaldte de hende bare tante, fordi de kjendte hende saa godt.

Kath og Peter var enige om, at tante Vikka var temmelig vigtig nu, efterat far og mor var reist. Hun vilde spille mor. Og det havde hun ikke noget med. Hun voved sig til at skjænde for eksempel. Især var Kath rasende for det af og til. Det, Peter var mest forbittret paa tante Vikka for, var, at hun forlangte, at de skulde kysse hende til godnat. Som de gjorde med mor. Han havde da ganske simpelthen ladt det være. Bare ikke gjort det. Aanei. Det fik hun ham ikke til altsaa! Der fik være maade med vigtigdom ogsaa. Man kysset sin mor – der var forresten mange, som ikke gjorde det engang, naar de blev saapas store – men tante Vikka var forvisst ikke mor!

Nu var altsaa tante Vikka og Kath kjørt til byen sammen med Gudbrand Tofte og konen hans – ind til det store, politiske folkemøde. [13] For der skulde snart være storthingsvalg i byen. Men bedstemor var blevet hjemme, for hun var for gammel.

Og Peter – fordi han var for liten altsaa!

Gudbrand Tofte bygged nyt fjøs. Men arbeidet med bygningen hvilte nu i slaattaannen, saa det halvfærdige fjøset stod tomt hele dagen. Der var ualmindelig morsomt derinde mellem de høie graastensmurene og bjælker og bord; man kunde se, hvorledes fjøset skulde bli, naar det var færdigt; rummene var delt af alt med murvægge nederst og ovenpaa et stykke bjælkevæg.

Og udenfor laa der en vældig jordhaug af blød jord, svært passelig til at grave i og bygge af. Og der var murstensdunger og store bunker af trælægter og ellers meget andet brugbart.

Da de andre var reist afsted, var Peter gaat hen i jordhaugen for at fortsætte med sine store befæstningsarbeider.

Der var krig mellem englænderne og boerne i Transvaal. Og nu havde boerne maattet trække sig tilbage til sin hovedstad Prætoria. Englænderne nærmed sig stærkt. Men præsident Krüger havde besluttet at befæste Prætoria og gjøre den uindtagelig. Saa naar de nu kom, englænderne, saa skulde de faa lang næse og faa erfare, at boerne var forberedt og nok ^[14] var karer for at stoppe dem, – saa vigtige de var!

Nu var det ikke godt at beregne, fra hvad kant englænderne skulde komme, og jordhaugen blev derfor befæstet paa to sider. Paa tre planker rulled han trillebøren sin – som han havde faat af far, før han reiste – fuld af sten fra murstensstabelen til jordhaugen. En anden lignende jernbanelinje var anlagt til puksténshaugen, hvor toget hentet ammunition. Med mursten styrkedes de svære jordvolde, som var anlagt i tre længder ovenover hverandre, for at, om englænderne skulde indta den nederste, man da kunde trække sig tilbage til den næste og endelig til den tredje. Mellem hver af voldene førte underjordiske, hemmelige gange, saa brede som Peters arm. Den fugtige mulden et stykke nede i haugen, holdt godt sammen over hulgangene, og indgangene til dem var lumskelig skjult. Forresten var det en let sag, hvis englænderne skulde besætte den nedre vold, da at bringe hele hulveien op til den overliggende til at styrte sammen. Dertil havde han anbragt en lang, tynd stok under gulvet i gangene, – og bare han løfted stokken op, var jo gangen ødelagt.

Han havde først tænkt at forbinde de to fæstningsværker med en stor løngang tværs ^[15] igjennem hele jordhaugen. Men det var for svært. Og desuden for farligt for Prætoria by selv, som laa paa toppen. Hvis man undergraved grunden, kunde kanske hele byen styrte ned og forgaa med mand og mus. Saa førte da nu en vei tværs over jordhaugen, stærkt befæstet forresten med mursten paa begge sider.

Med denne veien var han blevet færdig igaar. Idag skulde det stærke taarn bygges, øverst paa haugen, dels som vagt- og udsigtstaarn, dels til et sidste tilflugtssted, om alle fæstningsværkerne ellers skulde falde i fiendens hænder.

Ja, for det havde boerne bestemt sig for, at før de gav sig, skulde de slaas til sidste mand.

Kvinder og barn var sendt op i bjergene, – endda de havde bedt om at faa bli med i forsvaret. Men nei. Krüger ménte, det var bedst de gjemte sig. De var desuden alligevel til mere bryderi end til hjælp! Mest kvinderne. Og de ganske smaa barn.

Men gutter over 10 aar regnedes ikke som barn. De var med og dannet et eget korps med salongeværer og med ponnier at ride paa. Mange af dem havde alt udmærket sig i kampene og havde faat tapperhedsmedaljer af Krüger selv. Ualmindelig dygtige havde ^[16] de vist sig, disse gutterne, under byggearbeiderne

Han havde ellers tænkt sig, at én jente paa fjorten aar skulde ha forklædt sig i guttedragt og ha sneget sig til at være med alligevel. Kath havde ogsaa været med paa arbeidet igaar og iforgaars og havde været ganske ualmindelig hændig især med at faa jorden til at holde over hulveierne, klappet saa glat og pent til ovenpaa, uden at de rampled.

Men nu havde han besluttet, at hun skulde være opdaget og sendt op til de andre i fjeldene. Med skam og ris ogsaa. For ulydighed. Sligt taaltes ikke blandt boerne!

– – – Han kom imidlertid ingen vei med taarnet i formiddag. Han sad oppe paa jordhaugen, skrævende, med underbygningen til taarnet mellem benene. Mens han sad og tænkte paa alt det sørgmodige, siden Gudbrand Toftes vogn var kjørt, havde han siddet med en mursten og banket en femtoms spiker ind i den med en anden sten til hammer; rent i tanker. Stundom spytted han i hullet, som spikeren grov i murstenen – slig som han havde set minerarbeiderne slaa vand i spetthullet, mens de hugged. Og dybere og dybere grov den svære spikeren ind, mens han dreied og vendte paa den for hvert kakk af hammerstenen.

[17] Lidt efter lidt glemte han tankerne og interesserte sig mere og mere for boringen gjennem murstenen.

Man maatte kunne faa hul tværs igjennem!

Og om en tid saa havde han hul! Tværs igjennem, saa han kunde se gjennem stenen!

Med dette maatte man kunne gjøre noget! Og da han havde spekuleret en stund, hented han et snørenøste. Etpar meter af snøret skar han af og stak igjennem stenen; slog knute paa den ene enden, saa snøret ikke gik igjennem, og svinged saa stenen gjennem luften, til den havde vældig fart – og slap.

Stenen med snøret efter sig som en hale fór i bue gjennem luften og datt ned med et dump langt bag pukstenshaugen.

Med andre ord den ypperligste bombekaster!

Han tænkte længe paa dette og fandt tilslut ud, at mursten baade var for tykk – det tog for lang tid at banke igjennem den – og for tung at sveive og hive. Skulde bombekasteren bli et virkelig praktisk vaaben for boerne, maatte man heller sanke sammen stykker af Gudbrand Toftes tagskifer, som laa i svær stabel paa den andre siden af gammelfjøset, og bore hul i en mængde af den flade stenen, og forsyne dem alle med snøre og saaledes [18] samle en hel forsyning af bomber i fæstningen.

– – Da Stina pige kom og raabte, at han skulde spise middag, havde han fjorten bomber færdige af tagskifer.

Og udmærket vel fornøiet gik han ind til middagen.

Det var spegeskinke og æggerøre.

– Og saa har frøkene sagt, at Petermand skulde faa øl til maden idag, sa Stina pige, mens hun skjænked glasset fuldt.

– Skal drengen ha øl til sin mad? spurte bedstemor forfærdet.

– Ja, frøkene vilde det, siden han ikke fik være med idag.

– Det samvittighedsløse piebarn! sa bedstemor; hun mente tante Vikka.

– Aa, det er jo bare potøllet da! sa Stina og lod flasken staa hos Peter.

– Stina maa ikke være næsevis. Øl er øl, og man skal ikke lære ungdommen smag for de stærke drikke. En ser nok af ulykke i verden af det, naar man er et tænksomt menneske med samvittighed for, hvad man gjør!

Bedstemor var i sit yndigste humør idag, fordi tante Vikka havde tilladt sig at forlade hende.

Peter spiste vældig og skjænked selv potøl ^[19] i glasset sit to gange; mest for at ærgre bedstemor. For egentlig var øl vondt. Men det var nu alligevel snilt af tante Vikka at huske paa det!

Stakkars tante Vikka! Hun havde det nu igrunden ikke noget videre hyggeligt slig hele dagen med bedstemor! Bedstemor var forfærdelig gammel. Nitti aar var hun. Og bidsk og vond og grætten og misfornøiet som oftest. Det var ligesom hun havde levet saa længe, at der ikke var nogen morro i det længer!

Istedetfor at de nu rigtig kunde kose sig sammen her ved middagsbordet, – saa hyggeligt de to alene ved det store bordet, – saa bare sad bedstemor og skjændte og grined. Og ingenting hjalp. Peter forsøgte paa al vis at faa hende blid ved at være opmærksom og sende fader og begynde at snakke. Men nei da! Og tilslut blev han lei af det og spiste i taushed og lod bedstemor grine.

Nu havde bedstemor ingen tænder; hun brugte løse tænder. Stakkar, det var der jo ikke noget at si paa. Heller ikke paa, at hun var som paa sit bare liv for, at nogen skulde mærke det. Men hvad der var væmmeligt, var, at bedstemor nu, da hun var færdig med at spise, tog hele stasen ud af munden paa sig og slap det ned i vandglasset sit – midt for øinene ^[20] paa ham! *Ham* genérte hun sig ikke for altsaa!

Da Stina kom med brættet for at ta ud skinken og æggerøren og de skidne tallerkner og sætte frem rømmebunken, la bedstemor servietten over glasset. Og formodentlig for at undgaa at snakke til Stina, reiste hun sig og gjorde sig et ærind bort i buffeten. Uden at Stina selv egentlig mærked det, satte han nu bedstemors vandglas med tænderne i paa brættet, – og ud blev det baaret i kjøkkenet sammen med de andre.

Bedstemor kom paa plads. Hun ledte efter glasset; fandt det ikke – aabned munden for at si noget, men lukked den igjen. Temmelig urolig gav hun sig til at spise rømmekolle. Det var bedstemors yndlingsmad. Men hun spiste ikke meget nu. Mere og mere urolig. Gang paa gang vilde hun si noget, – men lukked munden igjen. Gang paa gang rykked hun til for at reise sig – men blev siddende.

Peter sad som intet var. Da endelig bedstemor atter gjorde en bevægelse som for at staa op, men satte sig tilbage og saa fortænkt grundende mod kjøkkendøren, spurte Peter høflig:

– Var det noget, bedstemor vilde Stina? saa skal.....

Men bedstemor bare rysted sint paa hovedet.

^[21] Hun var baade sint og ængstelig, rigtig plaget var hun. Men kunde jo ikke snakke, stakkar!

Han afventede ikke begivenhedernes gang; spurte bare høflig, om han maatte faa gaa fra bordet, fik et stumt, mørkt nik af bedstemor – og var snart igang med den femtende bombe ude i Prætoria.

Da han gik, havde Stina sagt, at tante Vikka havde sat frem paa buffeten to skiver sandkage til ham. Han kunde faa dem, naar han lysted.

Selveste sandkagen til tante Vikka! Ja for den var helligdommen hendes den. Saavidt undte hun baade sig selv og de andre en tynd, tynd skive af den til kaffen paa søndags eftermiddagene. Og naar der kom besøg, skar hun af den som af sit eget kjøtt! Endda det var til da den var bagt. Den laa i klud indi en blikbom i buffetskabet; og Kath havde ledd sig mest fordærvet, da han havde kaldt den «ungen til tante Vikka».

To skiver! Saa skjønte hun da lidt af, hvor skammelig hun havde været, som havde nægtet ham lov til at bli med! Godhjertet var hun egentlig, tante Vikka. Det maatte én si!

Men forresten: Netop naar hun slig altsaa ^[22] skjønte, at det var lumpent at la ham bli hjemme – netop da var det førstens rigtig lumpent! Havde det endda været, fordi hun ikke trodde, det var nogen videre sag for ham, enten han blev med eller ei –! Men baade øllet til middag og nu især sandkagen viste, at hun havde vond samvittighed.

Aanei! Aa nei da! Dette var ikke noget at agte paa! Spise ham af med – hæ! sandkage! Det var det samme som først at indrømme, at han burde været med – og saa gjenta det: «Aanei! Petermand er for liten!»

«Petermand!» Han kunde ikke fordra, at hun kaldte ham Petermand. Det gik endda an for mor og Stina. Det vilde ligefrem være rart, vondt næsten, hvis de ikke sa det. Men tante Vikka fik holde op. Selv far sa det aldrig mer. Han var ingen «Petermand» for tante Vikka. Sletikke!

Han vilde ingen – sandkage ha! Hø! De kunde faa ligge der urørt og uænset af ham! Han lod sig ikke kjøbe med barnemad. Og naar tante Vikka kom hjem og mente sig tilgit for øl og sandkage, saa kunde hun bare gløtte bort til fadet paa buffeten! Bare han aldrig havde rørt det øllet heller til middag! Saa kunde Stina fortælle det ogsaa! Men saa var det jo det uheldige med, at bedstemor ^[23] blanded sig i det, saa det blev umulig at la være at drikke det for hendes skyld. Vondt var det ogsaa!

Aanei! De skulde se, at han ikke var saa «liten», som de trodde. At han var vokset fra sandkager. Han skulde ikke si et ord til dem, naar de kom hjem, hverken til Kath eller tante Vikka. I hele aften. Ikke imorgen heller. Aldrig mere. Uden akkurat ja eller nei, naar de spurte om noget. Han skulde ikke ta imod noget af dem, hvor lækre de saa gjorde sig, baade med sandkage og andet. Det skulde ikke nytte Kath heller, om hun tiggede noksaa tyndt for sig og gjorde sig aldrig saa søt. Han vilde aldrig mere leke med hende. Hun vilde naturligvis late som hun var likegla. Men det *var* hun nu ikke da. Naar hun fik gaa her paa gaarden og kjede sig alene.

Han skulde staa imod dennegangen. Ikke la sig narre til at glemme det som saa tidt før, naar han havde bestemt sig til noget saant. Huske paa det imorgen ogsaa. Det bedste middel til at holde sig var at være unnaf dem saa meget som mulig. For naar de var sammen, var der saa mange ting. Baade glemte én let da saan i farten, – og saa kunde det falde lidt genért saan at holde sig saa alvorlig. Ligesom at gjøre sig

til!

[24] Men dennegangen *var* det alvorligt. Han gjorde sig ikke til. Han var forbittret paa Kath og tante Vikka med god grund. Han maatte gaa her og bære paa sine tanker og meninger for sig selv – være «for liten»; og det *var* en sorg det. Ikke bare noget sligt som furtenhed eller almindeligt sinne. Det var saant, som var sorger. Det ligned som for eksempel Kolumbus, før de trodde paa ham og gav ham skibe for at finde Amerika. Der *var* kanske noget rart i det, at han gik her og tænkte som han gjorde. Han *var* kanske en noksaa ualmindelig gut. Men naar han aldrig fik komme frem med det, hvordan kunde saa nogen faa det at vide!

Tænk om han døde nu! Saa vilde ingen faa det at vide, alt det han havde gaat med alene her for sig selv. Aldrig nogen i verden!

Ja, forresten, paa sit dødsleie vilde han da sammenkalde dem alle sammen og si dem det. Saa kunde de være bedrøvet for det da!

Ikke for det – om han døde ved et ulykkestilfælde! Fik krampe i vandet, naar han baded, for eksempel! Eller lignende. Da blev der intet dødsleie..... Nu havde han tyve bombekastere færdig! Han var ganske øm i fingrene af at klemme om spikeren.

[25] Nu skulde de prøves. Om han prøved at bombardere selve fæstningen? Prætoria? Om den holdt? Det kunde være englændernes første bombardement!

Aanei; det var synd. Han var jo ikke færdig endnu. Og havde jo bestemt sig for, at englænderne var en hel dagsmarsch borte og ikke naade frem før imorgen. Og løngangene ialfald kunde jo styrte sammen under bombardementet – og alt det strævet, han havde havt med dem!

Nei men noget andet morsomt! Om for eksempel Krüger kommandérte general Cronje ud paa en fremrykning mod englænderne ...!

Det maatte være et sted, som var morsomt at hive paa!

Endelig havde han det.

Det eneste sted paa Toft, som rigtig var stygt og fælt, det var det gamle doet, som stod endnu paa udsiden af gammelfjøset. Det nye paa det nye fjøs var alt færdigt, og det brugtes. Bare i en snarvending kunde det hænde, at nogen brugte det gamle. For det laa nærmere ved huset. Indgangen til det gik gennem den gamle fjøsgangen. Selv laa det paa bagsiden. Et gammelt raadent skur med spaantag, som var saa fillet og morkent, at det regnede gennem det

[26] Det gamle do skulde være Ladysmith, som var besat af englænderne!

Gamle Krüger raabte paa general Cronje.

– Javel, Deres majestæt!

Han sprang op, børsted sig lidt og stod stram med haanden til huen. Kath havde rigtignok fortalt, at

man aldrig sa «Deres majestæt» til præsidenter, bare til konger. Men nu, naar han var alene, gjorde det ingenting. Det klang da meget kjækkere!

Han fik ordre om at spænde for trosshestene og marschere med en artilleriafdeling ti mil vestover, omkring pukstenshaugen, forbi nyfjøset og frem til Ladysmith!

– Javel, Deres majestæt!

Og snart var alle tyve bombekasterne paa trillebøren, og han trak afsted med den, hele veien iagttagende den største forsigtighed med speidere og vagt for mulige baghold.

Afdelingen kom i god orden frem i en halv mils afstand fra Ladysmiths fæstningsværker, som reiste sig mørke og truende imod dem. General Cronje stilled sine tropper op paa én lang linje, – hver bombekaster med en meters afstand fra hverandre. Der skulde fyres med én efter én; saa fort den ene var afsendt, skulde den næste sættes i sving.

Med den første bombe i haanden traadte ^[27] Cronje selv frem foran rækkerne. Han holdt en tale til sine mænd.

– Tappre soldater! raabte han, – her har vi et nyt opfundet vaaben, som vi haaber skal knuse vore modstandere, endda de er i stor overmagt mod os! Det gjælder om at føre bomben med kraftig haand og fremfor alt for hvert skudd at sigte saa godt som vi boere kan, for at hver bombe skal ødelægge det mest mulige. Jeg har her ført dere frem til Ladysmiths stærke mure. Dere ser dem her foran dere. Bag dem vimler fienden, mens deres overgeneral, sir Redvers Buller lægger sine forræderiske planer om at slutte sig til fiendens hovedstyrke og rykke frem mod vor elskede hjemby og hovedstad Prætoria. Tappre soldater! Tag nøie sigte, saa vi kan ramme vor skumle fiende her i det røverhul, hvori han har gjemt sig!

Bomben svingedes, blev sluppet – og slog med et brag ned i dovæggen, hvis morkne planker føg af fliser. Næste bombe traf spaantaget, tredie ligesaa; for hver bombe steg boernes jubel, Cronje selv raabte vældige hurra og skreg over kanontordenen allehaande opmuntrende ord til sine artillerister. Fjerde, femte, sjette bombe – alle traf glimrende, smæld i smæld i væg og i tag paa Ladysmith, ^[28] fortere og fortere gik det med skydningen, høiere og høiere lød Cronjes hurra og tilraab – syvende bombe – ottende

Et forfærdeligt skrik hørtes fra Ladysmith. Et angstraab over baade kanontorden og Cronjes røst.

Cronje stod stille som et lys – som en sten, stivnet

Bedstemor!

Bedstemor var paa Ladysmith!

Skrikene derinde gjentog sig – jamrende iblandt, rasende – bedstemors gamle stemme i ytterste livsens anstrængelse –:

– Hjælp! Stina – Sti–ina!

Cronje la paa sprang. Han var hvid som et lagen.

– Om han havde dræbt bedstemor!?

Han sprang – helt op i bjergene sprang han, langt ind i hestehagen, til han herinde maatte kuvende, da alle gaardens fem hester kom travende imod ham i fri tilstand.

Udenfor hagegaren sad han endelig stille.

– Om han havde *dræbt bedstemor!* Eller ialfald saaret hende! Hun taalte ikke meget, saa gammel som hun var! Nogen af bomberne havde haft en forfærdelig fart og kraft – paa den korte afstanden. Og af dem, som var faldt paa spaantaget, var der flere, han ^[29] ikke havde set, hvor blev af! Om de var gaat luks igjennem – og i hovedet – paa – bedstemor! Saa hun kanske sad der med et gabende saar!

Hendes skrik havde været forfærdeligt! Det var ikke bare sinne – det var smerte! I skriket altsaa.

Om han havde myrdet sin egen bedstemor!

Han burde jo gaat ind først og set, om nogen var der!

Død var hun da ikke endnu. Hun havde jo skreket. Men ganske sikkert saaret. Kanske sad hun der, uden at nogen hørte hende – og blødde! Forblødde sig!

Han skulde ikke have løbet! Om hun sad der – endnu

Han sprang nedover igjen. Fortere og fortere. Det kunde gjælde minutter; endnu havde hun kanske blod nok igjen til at leve med; kanske sad hun nu i dødskampen i dens sidste trækninger han maatte da ialfald naa frem – for at si omforladelse

Nær ved gaarden sagtmed han sine skridt. Det gjorde vondt i maven, aldeles som en stor, svær næve grov omkring derinde og klemte sammen alt, hvad der var, i et forfærdeligt greb; klemte, klemte

Ganske langsomt nærmed han sig bagsiden ^[30] af gammelfjøset. Bag dovæggen stansed han og lytted. Der var intet at høre. Han gik helt indtil.

Dødsstille!

Han prøved at kike mellem to glisne bordplanker. Men han kunde intet se derinde. Saa gik han rundt fjøset. Han smøg sig frem som en indianer, lydløst, for ikke at bli set. Fjøsgangdøren var aaben. Han gik gjennem den lange gang.

Om hun nu sad der, bedstemor, naar han aabnede døren – død! Et lig! Som han havde dræbt

Han var alt halvveis ude af gangen igjen. Han turde ikke aabne. Men saa – saa turde han ikke la være heller! Og han gik tilbage. Ingen lyd indenfra. Enten var bedstemor der ikke, eller ogsaa var hun død.

Han løfted kroken af

Og i det samme – han kunde slugt kroken af fryd – gik det op for ham, at naar kroken var paa udenfor,

saa var der ingen indenfor!

Og det var der ikke heller. Der var ganske tomt.

..... Død var hun ikke altsaa. Men – Stina havde hørt hende og var kommet til. I hvilken forfatning havde Stina fundet bedstemor?

[31] Han drev omkring borte under hestehagen en times tid, før han orkede at vende tilbage og undersøge.

Han gik en omvei og krøb paa huk langs kjældermuren hen under køkkenvinduet. Det stod aabent. Indenfor gik Stina og sang.

Der gik en pige udi en have,
til hende kom der en ung sømand

sang Stina.

Han stak hovedet op over vinduskarmen, som var ganske lav.

– Stina! hvisked han.

– Aa jøss, som du skræmmer mig, dit styggels!

– Aassen er det, Stina – med – med bedstemor?

– Aajo. Hun maatte da ud selv efter tænderne sine. Men nu er hun visst noksaa tilfreds! sa Stina. – Var det dig, som havde sat glasset paa brættet?

– Ja, nikked Peter i overgiven glæde og lettelse.

– Ja du skulde ha! Skjænd fik jeg – helt til jeg bragte hende slig en kaffe, som hun aldrig har faat i sine dager saa stærk!

– Har hun ikke sagt noget nu – om mig?

[32] – Nei.

– Er hun inde?

– Ja, jeg hørte hende nyss, smaapratendes med sig selv. Noget var hun vond for. Men det var ikke tænderne. Det har jeg faat forladels af hende for.

– Jeg hev sten paa dovæggen, mens hun var der!

– Fy for en gut!

– Jeg vidste det jo ikke –!

– Aa – hunden tru dig, fanten!

Peter slentred nedover jordet med næverne i bukselommerne. Han plystred og var saare fornøiet. Han tænkte paa at vende tilbage til Prætoria – eller fortsætte Ladysmiths bombardement. Men det var ligesom det ikke passed længer nu.

Det rumled i maven hans. Nævegrebet var løsnet derinde; men det var ligesom han kjendte mindelsen af det endnu.....

Lidt efter stod han igjen udenfor kjøkkenvinduet.

– Stina!

– Hvad er det nu du vil?

– Du kunde gjerne gaa ind og ta de sandkagerne til mig.

– Du kan gaa selv, din skidtgut!

– Jeg er saa rædd for at møde bedstemor.

[33] Stina gik brummende og kom ud med kagerne.

– Se her! Ikke har du fortjent dem, saa fæl du er mod gamlefrua?

– Du Stina, du – du skulde vel ikke ville gi mig lidt kaffe til kagerne? Bare i en kop, skjønner du, her i vinduet! Jeg skal vaske koppen op selv!

– Ris skulde du ha og ingen kaffe! sa Stina. Men hun skjænked en kop af den lunkne kaffen og hældte vand i den af kjedlen.

– Han er altfor stærk for dig alligevel. Det er rent skam. Faar frøkenen vide, at jeg gir dig kaffe, blir her et hus!

– Du kan da skjønne, jeg sier det ikke!

– Aanei! Det skulde god være!

Sandkagerne var spist, men bare den halve kaffekop forbrugt.

– Du Stina du! Du har ikke et gammelt stykke smørbrød igjen fra morgenmaden vel?

– Hvor skulde jeg ha det ifra!

– Nei – nei! Jeg tænkte bare – efter bedstemor. Hun faar jo paasmurt mad.

– Jeg mener gutten er galen! Er du sulten nu – slig som du aad til middags.

– Ja, ser du, Stina – jeg er bare saa rar saan – i maven.

[34] Stina brummed og vedblev uforstyrret med at gnide paa kobberkjedlen, som hun pudsede.

– Saa blank du faar den, Stina!

– Aaja. Hun skal ikke komme anden gang, madam Tofte, og klage til frøkenen over, at jeg ikke holder det gamle skrammelet hendes rent!

– Lumpent gjort af madam Tofte. Saan at sladdre til tante altsaa.

– En længere pause. Stina begyndte saa smaat at synge igjen.

– Du Stina!

– Naa?

– Jeg er saa frygtelig sulten, Stina. Ikke saan almindelig bare sulten. Men rent saa jeg synes, jeg er syg.....

– Jøss, du skal da ikke bli syg af sult, gut! I din mors og fars hus!

Stina skar tre tykke stykker brød og smurte. Paa det ene la hun endog mysost.

Han spinkede og sparte paa kaffeslurkerne. Men det var for lidet til tre smørbrød. Og saa fik han en halv kop til.

Han sad i vindusposten og spiste. Med benene dinglende udenfor.

– Du Stina du! Hvor gammel er du, Stina?

[35] – Hvad skal du vide det for? Ellers blir jeg syv og tyve til mikkelsmess.

– Kan du huske, da du var tolv aar?

– Aa ja. Jeg kan da vel altid det.

– Tænkte du dengangen, Stina?

– Aanei, Petermand, – det var nok bedst ikke at tænke dengangen!

– Hvorfor det? Bedst ikke at tænke? Skulde en ikke tænke, for det om.....

– Aajo. Petermand kan nok tænke, som bare har det som godt er at tænke paa!

Peter skjøjte, at det visst ikke var værdt at spørge mere efter dette. Han blev lidt rød. Stina havde jo været en fattigpige dengangen, hun!

Det sidste smørbrødet var spist. Men her var saa koseligt i kjøkkenviduet. Stina var igang med et andet kobberkar.

- Du Stina du!
- Hvad er det nu?
- Hvorfor er du ikke gift, Stina?
- Skulde én saa nødvendig være gift da?
- Ja—a. Det maatte da være morsommere det.....
- En maatte ha en at gifte sig med da, ved du.
- Har du ikke det da, Stina?
- Nei. Jeg havde én. Men han reiste.

[36] – Reiste han? Hvorhen?

- Ja den der vidste det! Væk reiste han. Tilsjøs. Og væk blev han.
- Kunde du ikke faa fat i ham igjen?
- Nei. Hvordan skulde det gaa for sig, maa jeg spørge!
- Politiet vel!
- Tror du jeg vilde gifte mig med en mand, som politiet kom dragendes med til mig!
- Aanei. Det er sandt.

Peter blev rød igjen. Han havde spurt svært dumt!

- Nu er det bedst, Petermand hopper ud. For nu kommer gamlefrua!

– – – Han gik just og drev og tænkte paa, om han, naar han blev stor, kunde reise ud og finde den manden, som Stina skulde ha giftet sig med, og sie ham, at han maatte vende tilbage, at det var synd paa Stina da Gudbrand Toftes vogn med tante Vikka og Kath og madam Tofte svinged ind fra storveien.

Han holdt sig unnaaf gaarden en stund. Men saa gik han hjem. Han maatte saa ind alligevel til aftens, og saa var det ligesaagodt at hoppe i det som at krybe i det. At bedstemor havde sladdret, var selvsagt!

Med det samme han kom i gangen, aabned tante Vikka døren til sit værelse.

[37] – Kom hid ind, Peter!

Kath, som fra enden af gangen kom farende imod ham, braastansed og blev udenfor døren, som lukked sig efter Peters kun halvt modige skikkelse.

Der var saan høitid i tante Vikkas stemme. Næsten blid vemodig. Og det var det allerværste.

Tante Vikka begyndte bedrøvet med at antyde noget om, at hun jo ikke havde det saa let med bedstemor, og at hver sten til den byrde føltes dobbelt tung for hende. Derefter gik hun over til at tale om sin vanskelige stilling ligeoverfor en saa stor gut som Peter i hans forældres fravær. Hun kunde jo hverken tugte eller tvinge ham med nogenslags magt! Hun var jo egentlig udelukkende henvist til Peters egen ridderlighed og selvgættelse.

Peter følte graaten i halsen, dels af rørelse over tante Vikka, dels af fornemmelsen af, hvorledes denne indledning ligesom samlede sorte, tunge og høitidelige skyer om begivenheden i eftermiddag, – hvorledes den maatte staa for tante Vikkas rene og gode sind som en forfærdelig ondskab og hæslighed.

Inden graaten kom, og før tante Vikka naadde endnu videre i sin skysamling, fik han derfor skyndt sig at si det mest afgjørende ord:

[38] – Ja men tante Vikka, jeg vidste jo ikke, at bedstemor var der, kan du vide!

Tante Vikka saa forskende paa ham, derpaa ud i luften, alvorlig forskende.

– Ja ser du, Petermand, – bedstemor sier, at du udtrykkelig opfordred dine kamerater til at kaste paa – paa udhuset – fordi hun var der indenfor!

Peter blev forfærdelig rød.

Bedstemor havde hørt Cronjes tale!

– Men – men tante Vikka, ser du, – jeg var jo alene.

– Var du alene?

– Ja, i hele dag. Det ved Stina ogsaa det.

– Men hvor kan da din bedstemor si

– Jeg lekte, ser du, tante Vikka. Krig altsaa. Og – og do altsaa – var en fæstning

– Men du havde raabt til nogen – rigtig stygt – om stakkars bedstemor

– Jeg holdt tale, tante Vikka, ser du.

– Holdt du tale? Men til hvem da, Petermand?

– Til – til – mine tropper altsaa.

– Og hvem var det da?

– Ingen.

– Ingen?

– Nei. De var bare – paa ligsom!

[39] Tante Vikka sad lidt – grundende. Saa smilte hun lite grann og reiste sig.

– Kom Petermand, saa skal vi gaa ind til bedstemor. Saa skal jeg forklare hende dette, og saa maa du be hende omforladelse.

Inde hos bedstemor forklarte tante Vikka det hele, – saa godt og rigtig, som om hun havde været med selv at leke. At Peter havde været general og havde holdt tale til sine tropper om fienden i fæstningen og ikke havde vidst, at bedstemor var indenfor.

Saa kom Peter frem og bad omforladelse.

Bedstemor saa paa ham gennem brillerne. Hun havde siddet stum under tante Vikkas fortælling. Og nu sad hun endnu længe, hensunken i betragtning af Peter, mens hun beholdt hans haand i sin.

Endelig rysted hun paa hovedet, saa sidekrøllerne dinged, og sa:

– Gud bevare dine kjære forældre, barn, fra at faa en tosset søn!

Udenfor stod Kath og vented.

– Hvad *er* det, Peter? Hvad er det, du har gjort?

Peter var ikke oplagt til at snakke om det. Han var ganske høitidelig og gik ud af døren. Kath fulgte efter, over tunet og hen til Prætoria.

– Du kan da gjerne si det, Peter. Til [40] mig! Det er noget, du har gjort med bedstemor. Det ved jeg. Med det samme vi kom ind, bad bedstemor mig om at gaa ud. Jeg lytted ved døren, men forstod bare, at hun var forfærdelig vond paa dig. Stina vidste ingenting – vilde ialfald ingenting si. Stina holder jo altid med dig. Men du kan da gjerne fortælle det.

Peter sad og skræved med taarnet mellem benene. Han svarte ikke paa en stund. Endelig saa han op paa Kath og sa med mørk mine:

– Jeg er for liten.

– Pyt! Du kan bare være gla til, at du ikke kom med. Der var saa grusomt kjedeligt, at! Hvis ikke du vil fortælle dette her, saa faar du ikke det, jeg har med fra byen.

– Hø! Tror du jeg bryr mig om sligt! Formodentlig nogen kager eller andet skidt!

– Nei. Det er just det, det *ikke* er. Det er noget forfærdelig morsomt. Det aller morsomste just for dig.

– Si hvad det er da, først.

– Nei – fortæl du først.

– Du bare narrer!

– Jeg skal ta dig i haanden paa, at det er frygtelig morsomt for dig!

– Jøie dig, om du nu lyver!

– Er du gal – naar jeg har tat i haanden paa det!

[41] Saa fortalte Peter. Først langsomt og noksaa høitidelig. Men pludselig, nu da alle ængstelser var forbi – pludselig fik han tanken paa bedstemor for sig – derinde! Mens bomberne smaldt i væg og tag

Kath lo, saa hun rulled ned fra Prætoria og spændte i taarnet, ja nær havde ødelagt en af løngangene. Hun lo, saa hun tilslut sad nederst nede og ynked sig. Længe ynked hun sig og stønnet, saa lo hun igjen, saa skrek hun og ynked sig

Peter sad deroppe og skræved og smilte.

– Kom saa med det, du har kjøbt!

– Egentlig skulde jeg vente til imorgen, havde jeg tænkt.

– Skal du forsøge dig naa – paa narring alligevel!

– Nei. Men det er meget bedre at vente til imorgen. Nu skal vi saa alligevel spise aftens.

– Ja du tør! Husk, at du tog i haanden!

– Ja – paa at det var noget morsomt. Ikke paa, at du skulde faa det iaften.

– For en lumpning! For en lumpning!

– Jeg skal forresten gaa ind efter det alligevel. Bare for at vise dig det. Ikke for at bruge det nu! Saavidt du ved det.

Kath sprang ind. Midt paa veien fik hun [42] et nyt latteranfald over bedstemor paa Ladysmith. Lidt efter kom hun tilbage.

– Se her skal du se! Her skal du nok faa se noget!

Hun sprang op paa jordhaugen og satte sig. Peter satte sig ved siden. De bøied hovederne tæt sammen over en pose, som Kath havde med. Hun begyndte langsomt, langsomt at aabne papirposen.

Peter kneb i posen.

– Er det – sukker?

– La være posen! Pyt! sukker!

Posen var aabnet, og Peter stirred ned i den. Der var et sort pulver, fint kornet – som stødt kul

– Hvad er det, du! sa Kath triumferende.

– Er det – er det

det er da vel aldrig

? Peter turde næsten ikke udtale ordet; – du har da vel aldrig kjøbt ..

– Krudt, far! Ægte krudt!

– Nei – du er gæl'n du! Nei men Kath! Nei du fæle verden! Hvordan har du faat fat i det? Da jeg spurte hos Sivertsens, saa sa de, at de ikke solgte krudt til barn!

– Ja, men du kan da vide, *jeg*

– Og til en jente da!

– Jeg sa, jeg skulde ha det til Gudbrand Tofte!

[43] – Du er gæl'n du!

– Ved du, hvad vi skal! Vi skal sprænge Prætoria i luften!

– Prætoria! Er du gal! Det er jo boernes!

– Saa kan vi være englændere vel!

Dette maatte Peter tænke lidt paa. Være englændere!

– Nei – nei, ikke det da. Vi vil da ikke være fienden lel!

– Men tænk at se hele fæstningen sprængt i luften da, gut!

– Ja – men nei – da skal vi heller leke, at englænderne har erobret Prætoria, og at boerne om natten sprænger sin egen by i luften da! Uf Kath, aldrig er det saan *rigtigt* med dig. Du vil da ikke være englænder –!

– Nei, nei! Saa gjør vi det saan da. Vi kan jo la englænderne ta byen imorgen tidlig. Og saa efterpaa sprænge den i luften. Høit op i luften!

– Nei, Kath, du er da den kjækkeste jente Faa se paa det engang til! For en masse!

– Ja, det kan vist bli til mange ganger!

– Nei – vi tar det alt paa én gang! Vi graver et hul dybt indunder byen og lager en lang lunteledning – helt bort til pukstenshaugen.

[44] – Ja. Og jeg vil ha lov til at tænde! For det er mit krudt!

– Naturligvis.

Peter stod og grov med den ene haanden i krudtet. Han spekulererte paa noget.

– Men du, sa han endelig, – jeg tror næsten, det er bedst, vi gjør det nu jeg! For imorgen kunde nogen komme, før vi fik tændt i!

Om lidt var de begge i fuld gang med at grave hul under Prætoria.

Saa raabte Stina, at de skulde spise aftens.

– Ved du, hvad vi gjør, du! sa Kath pludselig, mens de børsted sig. – Vi staar op i nat og gaar ud og tænder paa da! Lader som vi lægger os!

– Storartet! sa Peter. Og saa gik de ind.

Bedstemor var iseng, og de havde det svært koseligt ved bordet. Tante Vikka var saa søt og snil.

– Jeg har nok noget med fra byen til Petermand jeg!

Og efter bordet kom hun med en bog.

«*Keiser Napoleon den store*», hed den.

– Peter som er saa gla i at læse historie – tænkte jeg, kunde ha morro af den bogen, naar det regner her for eksempel! sa tante Vikka.

– Nei, tusen, tusen tak, tante Vikka! Og ^[45] Peter fløi tante Vikka om halsen og kysset hende midt paa munden.

Der var billeder i bogen, en hel mængde. Paa permen stod et svært billed af Napoleon selv.

Han vilde alt til at læse i den straks; men tante Vikka sa, det var bedst, han vented til imorgen. Det var sent, og tante Vikka var noksaa trætt. Saa sa hun godnat. Baade Peter og Kath kysset hende denne aftenen, – saa koselig som hun havde været!

Peter og Kath gik ovenpaa. De bode i hver sit kvistkammer paa loftet med dør imellem. Det værste var, at det knaked saa i trappen – selv naar én gik paa strømpelæsten! Men de fik bare vente, til der var ganske stille, og alle sov.

Lidt mørkere blev det paa sommernatten end midt paa dagen. Kath og Peter sad paa sengekanten inde hos Kath og vented. De havde tat af sig støvlerne og sad ganske tause. Baade var det fornuftigst ikke at prate – og saa var der nu noget høitideligt i at sidde her mod natten og vente paa, at alle skulde sove i huset.

Langt om længe hvisked Peter:

– Ser du, nu har englænderne tat Prætoria – nu sover de inde i byen. Bare nogen skildtvagter gaar frem og tilbake oppe paa murene.

^[46] – Ja! hvisked Kath.

En stund efter hvisked Peter igjen:

– Her sidder vi, Krüger og Cronje og vaager, ser du. Naar det blir midnat, da skal vi hen og tænde lunten.

– Ja.

– Det er jo forfærdelig sørgeligt, ser du, saan at maatte sprænge i luften sin egen by. Den én har bodd i saa længe. Alle husene med møblerne i

– Ja.

– Men naturligvis, hele befolkningen er reddet. Flygtet op i bjergene.

– Naturligvis.

– Bare vi to er igjen hernede. Har du krudtposen?

– Ja, her er den.

– Kom, nu tror jeg, vi tør gaa. Her er fyrstikkerne.

De kom velbeholdne ned ad trappen og ud. Der var lysere ude end oppe paa loftet. Og ganske, ganske stille. Langt borte kunde de høre Jonsbergfossen suse, endda den var en halv mil unna. Saa stilt var der. Og lidt kjøligt.

Nede paa myren mod sjøen laa der hvid taage og drev. Bag den hørtes smaaskræpp af og til af efugl i fjæren. Etpar maager slog ^[47] indover land. Og opover aasen og marken laa gaardene og lyste med hvid og rød maling, længere og længere bort. Ganske stille

Minehullet var snart færdiglavet. Saa skulde luntten lægges. Men der gik saa altfor meget krudt til den lange luntten. Og saa fik Peter en god idé.

Han listed sig ind i stuen og tog ud af sykurven til tante Vikka en hel rulle med bændelbaand. Ude i kjøkkenet fandt han petroleumskanden, og med dette sneg han sig ud igjen. Saa dypped de bændelrullen i petroleum, rulled den op – helt hen til pukstenshaugen rakte den, silvaad af petroleummen. Den ene enden var stukket dybt ind i krudtet i minehullet. Oppaa hullet la de saa etpar mursten og to planker.

Og saa stod de da paa pukstenshaugen og saa langs den hvide bændelbaandlinje.

– Du, det er igrunden forfærdelig sørgeligt – at sprænge det altsammen!

– Vi bygger det op igjen imorgen! sa Kath. Hun sad alt paa huk med fyrstikæsken.

– Ja. Og saa alle de englændere, vi faar livet af!

– Aa, som de skal sprætte tilveirs! Nu tænder jeg.

– Ja – –!

^[48] Kath tændte. Bændelbaandet fanged en gul, rolig flamme, som noksaa langsomt forplanted sig bortover.

De stod og saa paa. Det gik rigtig langsomt! Og flammen var klar og rolig. Den nærmed sig dog jordhaugen. Nu var den ved foden af den.

Kath greb pludselig Peter haardt om armen. Hun stod rent blek og skjælvende af spænding. Flammen spadserte opover haugen. Saa var det, som den slukked den krøb ind i jorden.

I næste nu letted jordhaugen paa sig; en tyk røgsøile fôr op, mursten, jord og planker med den – og et vældigt smæld! Et tordenbrag over al tænkelig forventning – en forfærdelighed i nattens stilhed Kath og Peter faldt eller kasted sig overende det dryssed og regned om dem af jord og stenstumper og gennem dotterne, de havde faat i øret, hørte de forskjellig larm, vinduer – døre og pludselig et forfærdeligt raab:

– Hvad er det, som gaar for sig her? Det var Gudbrand Toftes røst.

Og saa et høit skrik og en lang jamren – det var konens.

– Gud i himlen! hvad er det! Det var tante Vikka.

[49] – Trøste og bære – trøste os alle – det var Stina.

Saa alle paa én gang i en masse raab, skrik, jammer, løben

Men saa kom det aller værste skriket. Det var tante Vikka:

– Gudbrand – barna – barna ligger paa stenhaugen –

Og i næste øieblik havde Gudbrand én i hver næve, opreist i et vældigt rykk. Han saa paa dem, Gudbrand. Han var hvid i ansigtet, og han skalv, saa baade Peter og Kath rysted i næven paa ham.

– Er dere skadd? skrek han.

Før de fik svart, var tante Vikka der.

– Har dere gjort dere noget? Barn – barn – kjære, velsignede barna mine

Da satte Kath i at hyle. Og straks Peter med. De skrek rædselens skrik, saa Stina og tante Vikka kasted sig ned og klemte og befølte dem paa al kant – for om de skulde være rent sønderslaatt –!

Madam Tofte kom farende og efter hende alle gaardens gutter og jenter – hele hurven halvnakne, bleke, skrikende ... i tæt klynge om barna. Der blev raabt og spurt en masse. Men andet svar kom ikke fra Kath og Peter end det fortsatte forfærdelige skraal.

[50] Saa tog Gudbrand Tofte pludselig tag i Peter.

– Hvad er det, dere har bestilt? Hvad var det, som smaldt?

Peter holdt op at tute – straks. Han stirred vildt paa Gudbrand Tofte og pekte bort paa jordhaugen.

– Krudt! sa han med hæs røst.

– Har du sprængt med krudt, din gapgut! Og dermed la Gudbrand Tofte næven under øret paa Peter, saa han tumled i pukstenen. Kath laa fremdeles storskrikende i armene paa tante Vikka, der børsted og

klapped og trøstede hende paa al vis.

Peter stod op. Og saa la han paa sprang ind, op trappen og paa hovedet i sengen sin. Lidt efter kom tante Vikka med Kath. Og Kath stønede og jamrede sig, som var hun dødssyg. Indtil alt blev stille, og tante Vikka gik ned til sig selv.

Peter laa og tænkte en stund. Det brændte under øret, hvor Gudbrand Toftes næve havde truffet. Og det kogte inde i ham. Ingen brød sig om ham, her han laa! Men Kath, som endda havde købt krudtet – og tændt lunten – hende kjælte de for

Saa gik døren sagte op. Kath kom ind i natlinnedet.

– Peter! Peter –!

[51] Peter lod som han sov.

– Peter da! Du maa da klæ af dig, gut! Han svarte ikke. Saa begyndte Kath at snøre op støvlerne hans. Han rørte sig ikke. Støvlerne trak hun af ham; saa strømperne. Saa knappede hun jakken op. Men da hun saa gav sig ifærd med bukserne, før han op:

– La mig i fred!

– Du maa da ikke ligge slig, Peter – i klærne! Kath stod og saa paa ham, rent bønlig. Og nu fik hun taarer i øinene.

– Jeg skal klæ af mig selv, sa Peter og stod op paa gulvet. Kath satte sig paa sengekanten. Hun sad og ruggede paa sig frem og tilbage og svælgede og smaahikstede af og til.

– Du tuter da ikke endnu, jente! sa Peter sint, – han slængte bukserne fra sig paa stolen.

– Det var – jo forfærdeligt! hviskede Kath.

– Naturligvis. Det var jo krudt!

– For et smæld!

– Krudt smælder det.

Peter var færdig og havde natskjorten paa. Men han gik ikke iseng. Han satte sig paa en stol med benene opunder sig. Der var stille en stund. Saa kom det endelig fra Kath, forsigtig, bekymret – med et blik paa Peters gløede kind:

– Du Peter du – slog han dig forfærdelig haardt?

[52] – Gudbrand? Af al magt!

– Gjør det ondt endnu, Peter?

– Aanei.

– Han er en pøbel! sa Kath.

– Han var sinna, kan du vide!

– Rædd!

Der var stille en stund igjen. Saa smilte Peter.

– Ja, rædde blev de!

– Og midt paa natten ogsaa du! Kath smilte nu ogsaa.

– Saa du madam Tofte? I bare særken fløi hun!

– Og Gudbrand selv – i underbukserne ...!

– De var kommet op i en fart!

– Ja, svær hast havde de faat!

De lo nu begge, saa Kath maatte kaste sig rundt og grave hovedet ned i sengepudden. Peter tviholdt sig for munden.

Lidt efter gik Kath ind igjen til sig selv, og Peter krøb iseng. Men længe efter lød der et latterknis saa fra den ene og saa fra den anden gennem den aabne dør. Det smitted fra den ene til den anden.

– – – Men i løbet af en halvtime efter smældet blev Toftegaarden fuld af folk fra naboskabet; mange kom endog kjørende. De maatte ha rede paa, hvad det var for smæld, som havde rystet omegnen, saa folk havde hoppet i sengene sine.

[53] Nogen havde trodd, der var udbrudt krig. Andre at her var kommet anarkister med bomber til Tofte. Men de fleste af fruentimmerne havde været visse paa, at det var dommedag.

Der var stor nat-kaffeslabberas paa kjøkkenet hos madam Tofte.

*

Den næste dag og endda nogle dage til viste ikke Peter sig ude paa gaarden. Kath gik derimod frit omkring. Ingen tænkte paa, at det egentlig var hende, som havde gjort det værste – skaffet krudtet. Og hverken Peter eller Kath selv sa noget om det. Peter havde jo faat sin juling for det, saa var der ikke mere at gjøre ved det. Nu kunde Kath være spion og faa vide, hvordan det gik derude. Ja, for den første dagen havde Gudbrand Tofte erklæret høit og lydt, at han vilde melde Peter til lensmanden. Saa den dagen var de svært urolige. Men dagene gik, og ingen lensmand kom. Saa han havde vel opgitt den meldingen sin.

Da tre dage var gaat, sa Kath, at nu kunde han gjerne komme ud og leke igjen. For nu var der ingen, som tænkte mere paa den krudthistorien.

[54] Men Peter havde faat noget at bestille hjemme i disse dagene. Og det var han saa optat af, at han ikke vilde ud. Han læste i bogen om keiser Napoleon den store. Han sad med den fra morgen til aften.

Tilslut maatte tante Vikka rent jage ham ud.

Og da – tog han keiser Napoleon den store med sig og la sig op i udmarken med den.

Kath var meget fornærmet.

Napoleon

[57] Der var det, at bedstemor *kunde* ha sét ham! Bedstemor var nitti aar nu. Altsaa var hun født i 1810. Hun havde været elleve aar, da han døde.

Elleve aar! Ikke mere end et aar yngre, end han var nu! Som ifjor altsaa. Om det havde været ifjor – at det havde staaet i avisen, at Napoleon var død – nede paa St. Helena! Han vilde da ha husket det, om han saa blev hundrede aar gammel! Saa naturligvis husked bedstemor det. Hun havde vel ikke sét ham. Det var jo urimeligt, saa liten, som hun dengang havde været. Men hendes far! Oldefar altsaa! Han havde været købmand i Bergen og havt mange skiber. Han *maatte* ha været nede og sét paa ham. Keiseren! I Paris for eksempel. Eller kanske noget andet sted, hvor han kriged eller reiste. Han var jo saa mange steder, Napoleon. Og naar han kom hjem, [58] havde han naturligvis fortalt til sin kone og til sine barn om ham.

Om hvordan han saa ud! Især naar han sad tilhest. For naar han stod, var han nok saa liten, stod der i bogen. Med den store hatten! Og kappen og de trange bukserne! Sabelen ved siden Og saa hvordan han talte! Stemmen hans, naar han befalte!

Tænk at ha levet dengangen! Naar det stod i avisen om keiseren af Frankrig! Om slaget ved Austerlitz – ved Wagram – Jena og Aüerstädt – Leipzig – Waterloo! Ja, *han* havde nu ikke siddet herhjemme da og læst aviserne. Han havde rømt til Frankrig og var kommet med. De brugte ofte gutter dengangen – til tamburer. Han skulde ha lært sig først at slaa paa tromme saa godt, at de straks tog ham. Og saa skulde han udmærke sig og stige og bli officér. Dengangen hændte sligt! Tænk Murat, han blev konge – og Bernadotte ogsaa! Ja, Napoleon selv først og fremst da. Han havde været en almindelig gut han fra begyndelsen af. Lekt nede paa Korsika

At det ikke nu kunde være for hundrede aar siden! Saa vilde han ha slaat paa trommen over Alperne! Og i slaget ved Austerlitz vilde han være sytten aar. Han kunde godt [59] være løjtnant alt da! I slaget ved Waterloo vilde han være – syv og tyve aar. Kanske var han da general! Kanske havde Napoleon da sat ham over Grouchy's tropper, som gik galt og kom forsent. Han skulde saavist ikke gaat galt! Aa, han skulde været betids, saa de havde gjort ende paa englænderne og Wellington længe før Blücher, den pøbelen, kom frem! Og da skulde nok Napoleon ha takket ham! Og været forfærdelig gla i ham! Saa havde han sluppet at flygte. Og saa havde de lumpne englænderne ikke faat fat i ham og sendt ham til St. Helena! Aa, saa lumpent altsaa! Saa feigt! Saa indmari sjofelt altsaa!

– Det dumme var, at bedstemor var saa sinna paa ham i denne tiden. For alle ting. Saa det nytted ikke at faa spurt hende nu. Kanske om nogle dage saa glemte hun Ladysmiths bombardement og krudtekspllosionen, som næsten havde skræmt livet af hende om natten; og saa kunde han faa hende hyggelig til at fortælle – slig som bedstemor kunde fortælle, naar hun bare vilde! Om alle ting i gamle dage!

Kath vilde endelig ha ham med i jordhaugen igjen. Men han var kjed af den fillekrigen nede i Transvaal. Desuden stod der jo i aviserne nu, at boerne stadig væk fik juling. [60] Saa de var ikke noget morsomme længer. Aanei, det var længe siden der havde været nogen skikkelig krig i verden. Den mellem Amerika og Spanien var bare sjøslag. Og krigen mellem Grækenland og Tyrkiet bare sørgelig for grækerne. Og én kunde jo ikke holde med Tyrken!

Aanei, der maatte nok komme en kar som Napoleon igjen, om der skulde bli noget ordentligt af det. Mon der kom nogen? Kanske endnu, mens han leved, saa han kunde være med! Tænk om der gik en saan mand nu – og kanske var tyve aar eller saan – og havde planerne til at bli keiser! Og pludselig en dag stod frem! Og begyndte!

Det første han maatte gjøre, var at rundjule engelskmændene for deres lumpenhet mod Napoleon.

Ja, kom der en slig mand i verden, da reiste han straks til ham!

Han var færdig med bogen. Men der var mange ting, han læste omigjen. Og billederne blev han aldrig færdig med. Kath holdt nu paa at læse den, de stunder han lod hende laane bogen.

Og nu var han i fuld gang oppe i udmarken med at bygge sig en løvhytte. Den skulde være Napoleons hovedkvarter. Han hadde fundet [61] en ypperlig slagmark til slaget ved Austerlitz. Oppe paa haugen var hovedkvarteret. Bækken var floden, og paa den andre siden af den var fienden.

Der hadde allerede udspundet sig endel forpostfægtninger. Omkring hovedkvarteret laa der en mængde store kampestene. Og det franske artilleri hadde sendt en kugleregn af og til ind i buskadset paa den andre siden. Men dette var altsammen foreløbig. Først naar løvhytten var istand, skulde slaget staa for alvor.

Her var saa herlig ensomt heroppe i udmarken. Ingen vidste om denne pladsen. Her kunde han tumle som han vilde, tordne og kommandere og skyde, uden at nogen hverken saa eller hørte. Af og til dukked en hest eller to frem fra krattet. Men de betragtedes som fiendtlige speidere, blev beskudt – og før afsted, saa det rasled i buskene og dundred i jorden af det flygtende kavalleri.

Et stykke nedenfor var gjærdet, og bag gjærdet laa en afsides engflæk, hvor der stod fire lange hesjerader bag hverandre, fulde af høi. Dernede hadde han tænkt siden at holde mønstring over sin hær. Did kom heller ingen – Gudbrand Tofte og hans folk arbeided helt borte paa den andre kanten af eiendommen.

[62] Ellers var det et slit med slig en løvhytte. Var det ikke fordi keiseren jo maatte ha et telt, hadde han opgit det mere end én gang. Der skulde saan masse løv til for at dække alle fire væggene! Og vanskelig var det at faa det til at hænge sammen ogsaa

Han stræved imidlertid trøstig videre.

Pludselig stod Kath fremme paa pladsen!

– Hvad gjør *du* her? spurte Peter krænket.

– Kjære – jeg maa da vel ha lov til at gaa, hvor jeg vil, for dig! Jeg spadserer.

– Hø – spad – serer!

– Hvad er det, *du* gjør her, maa jeg spørre! Tænk at slite af alle de bjerkekvistene! Det skulde Gudbrand Tofte se!

– Du ser da vel, hvad jeg gjør! Bygger løvhytte altsaa.

– Hvad skal du med den?

– Skjeller det dig?

– Si det da, saa skal jeg ikke klage til Gudbrand.

– Ja, det kunde være ligt dig! At sladdre!

– Alt det løvet, du ødelægger!

– Ja, saa bare sier jeg, at det var dig, som købte krudtet, din lumpning.

– Jeg bare sier, at det ikke er sandt. Tror du nogen tror paa dig da!

[63] – Jeg tar Sivertsen til vidne.

Kath tied. Lidt efter sa hun igjen:

– Du kan gjerne si, hvad du vil med den løvhytten, Peter. Saa skal jeg hjelpe dig.

– Du –! Deilig hjælp! Nei mor, dette er ikke jenteværk, ser du.

– Aa – jeg ser alt noget, som er dumt. Saa dumt at! Hele hytten ramler ned igjen, før den er færdig, hvis du ikke forandrer det.

– Hvad er det da?

– Tror du, jeg vil si det, naar du er saa tvær!

– Hvad jeg skal med løvhytten? Det kan du saa gjerne faa vide. Det skal bli Napoleons telt. Her er slaget ved Austerlitz i 1805, saavidt du ved det. Hvad var det saa, som var dumt, sa du?

Kath kom hen og forklarte, at han burde gaa hjem og hente Stinas klæssnorer og lave spærreværk af dem mellem de fire staurerne paa hyttens hjørner. Saa kunde han bekvemt henge løvet paa snorene.

Peter saa paa hende fuld af beundring.

– Du er praktisk du, Kath, egentlig.

– Der kan du se!

– Vil du være med og leke, kanskje?

– En liten stund kanskje. Naar du ber om det! Jeg kan ialfald hjelpe med løvhytten.

[64] – Spring ned efter klæssnorene du. Jeg faar dem ikke af Stina alligevel.

– Ikke jeg heller, sa Kath. – Vi maa ta dem naturligvis. Klæssnorene – de er jo Stinas øienstener! Men jeg ved, hvor de ligger

– Løb og ta dem du, Kath. Dig mistænker de ikke for noget. Det er noget andet med mig. Bare jeg viser mig, tror de jeg vil noget! Nu skal jeg akkurat si dig det! Du skal være marskalk Ney, Kath! og nu sender keiseren dig ud med en afdeling paa et dristigt tog ind iblandt fienden altsaa Men du maa ride, kan du skjønne! Se her, du kan faa min hest! Jeg kan lage mig en ny en imens!

Kath besteg keiserens hest. Det var lidt vanskeligt for skjørterne, da den lange, myke bjerkekjæpp var daarlig kvistet. Men hun kom da i sadelen, modtog keiserens ordre om at plyndre russernes oplagsstation og vende tilbage igjen hurtigst mulig.

Afsted red marskalk Ney.

Men keiser Napoleon iagttog med et foragteligt smil, hvorledes hun paa den andre siden af gjærdet steg af hesten og sprang videre mod gaarden med hesten i haanden!

– Naa! Det er jo naturligvis en krigslist!

Og keiseren glæded sig over sin brave [65] Ney. Hans idé med de klæssnorene var ganske udmærket. Baade vilde arbeidet bli bedre og gaa dobbelt saa fort nu. Saa slaget kunde begynde.

Saa ledte han sig ud en passelig kjæpp og skar sig en ny hest. Han gjorde sig ekstra flid med kvistingen; for den skulde være en gave til marskalk Ney fra keiserens egen stald.

Mens han holdt paa med dette, saa han langt henne Kath komme over jorderne. Hun bar noget paa maven i det opløftede kjoleskjørt. Ved udmarksgjærdet tog hun det frem. Det var det digre snørenøstet til Stina! Hun steg til hest og kom gallopperende opover mellem træerne. Foran keiseren stansed hun, gjorde rigtig honnør og afgav melding. Efter en heftig kamp havde det lykkedes hende at fordrive russerne og erobre deres oplag.

– Det er en tapper daad! sa keiseren, – som skal mindes, hvis vi overlever slaget imorgen! Her er nu for det første en ny hest, den bedste i min stald. Modtag den!

– Uf ja, denne her er saa væmmelig med alle kvisterne! sa marskalk Ney og steg af sin hest, idet hun med et dybt buk modtog den nye hest af keiserens haand.

Saa gav de sig ifærd med klæssnorene og [66] løvhytten. Efter nogen betænkning kuttet de klæssnoren over én gang. De kunde jo knytte den sammen igjen! Siden kuttet de friskt væk – efter behovet. Alt i étt maatte de bestaa mindre kampe med fienden. For hvergang løvet slap op og nyt skulde hentes, gjorde enten keiseren selv eller marskalk Ney et streiftog ind over bækken, hugged sig frem gjennom fienden og

frærev ham store hauger af løv og kvister.

Kath var en ren mester i at bygge løvhytte! Hun fandt paa en masse smaa fiff til at dække og faa det til at holde. Rent ivrig var hun ogsaa, ligefrem hidsig paa det! Mens hun snakked og fandt paa alt muligt med marskalk Ney. Saa kom hun igjen til keiseren:

– Deres majestæt: Vi mangler løv!

– Godt, kjære marskalk! Saa faar De ta en trop med Dem og gjøre et anfald igjen! Vælg ud blandt de bedste mænd!

– Vel, Deres majestæt! Og Kath besteg sin hest, samlede sine folk, opmuntrede dem – og sturtede sig i vildt chock ind i krattet.

– Nei dette orker jeg ikke! raabte hun pludselig. Hun stod dernede og slet i kjolen, som var blevet hængende fast. – Den væmmelige kjolen!

– Ja, jeg synes ogsaa, du maa kiltre den [67] op paa noget vis. Det ser saa komisk ud at at ride slig – med skjørter!

– Jeg ved, hvad jeg vil gjøre! sa Kath. Og resolut hægted og knapped hun op baade kjole- og underskjørtet og red frem som en kar i bukser.

– *Det er førstens kjækt!* raabte keiseren.

Marskalk Ney hængte skjørterne op et stykke borte. Keiseren saa paa hende med beundring.

– Hvis jeg bare ikke havde kastet underbukserne, saa vilde jeg ogsaa ride i dem! sa han. – Det er netop saa kjækt med hvide bukser. Det brugte de!

Og marskalk Ney sturtede sig med nye kræfter og i ny iver ind i kampen, hvorfra hun omsider vendte tilbage som et løvbjerg, baaret paa hvide søiler.

Endelig var løvhytten færdig. Den var baade pen og tæt og stor. Og keiseren og Ney sad rigtig koselig derinde og hvilte sig og la planer for det store slag.

– Men, Deres majestæt, sa marskalken pludselig, – jeg kommer til at tænke paa en ting, som vi har glemt!

– Naada?

– Vi kan umulig la hæren gaa til kamp [68] uden mad! Da kjæmper den altfor daarlig! Og den har havt en anstrængende dag.

– Det er sandt! sa keiseren og saa forventningsfuld paa marskalken. Hun havde tydelig fundet paa noget

– Om Deres majestæt tog garden med og gjorde indhug paany i den russiske leir! Der var store forraad

af proviant, som vi jo ikke fik med os sidst!

– Det er udmærket! Og keiser Napoleon sprang op, sadlede straks sin hest og red nedefter i fuld fart. Marskalken raabte efter ham:

– Faa meget mysost paa til mig da!

Det varte noksaa længe. Men da keiseren endelig kom tilbage, fandt han løvhytten møbleret med et kubbebord, som var dækket med tallerkener af nogle brede blade fra bækken. Og hærens jubel var stor, da keiseren udbredte sine forraad. Foruden en haug af smørbrød med mysost havde han ogsaa faat en flaske melk af Stina og stjaalet syv sukkerbiter, to kolde kjødkager og en haandfuld kolde, stuede snittebønner i en avis.

Med dette hygged de sig paa det bedste.

– Det er nu igrunden væmmeligt at spise snittebønner med fingrene! sa Kath og saa sig om efter en pinde.

[69] – Det er netop feltmæssigt! mente Peter. Kath fandt en pinde. Men han blev ved med fingrene.

– Skulde gjerne bo i en saan en løvhytte! sa Peter.

– Det maatte være rasende koseligt igrunden!

– Ligge her om natten ogsaa da, mente jeg.

– Det blev koldt! mente Kath, som nu, hun sad stille, mærked, at hun var tyndklædt.

– En kunde svøbe sig i et uldtæppe. Det gjorde Napoleon tidt. Han la sig ret ned paa jordgulvet han – og sov som en sten. Han kunde sove, naar han vilde, og vaagne op, naar han vilde. Jeg spekulerer sandelig paa det jeg – at ligge her inat.

– Tror du, du faar lov til det!

– Jeg spør ikke om lov!

– Og saa turde du ikke. Her kunde komme hester!

– Pyt! Det eneste er, at saa blev der vel sligt leven paa tante Vikka igjen. Og det er vel ikke værdt at gjøre mere af det. Efter alt det andre! Men sandelig! Nu maa vi til med slaget! Vi kan ikke sidde her og bli blødagtige!

Der var saa usigelig hyggeligt herinde i [70] løvhytten, og det var ikke med stor lyst, at marskalk Ney steg tilhest. Men kampsignalet lød.

Nu lekte de slig, at Kath var Ney fremdeles. Men Peter var marskalk Lannes, og keiseren holdt tilhest udenfor løvhytten. Først bombarderte de længe med kanonerne, saa det spraked i buskene og plasked i bækken. Saa tog Ney høire og Lannes venstre fløi af armeen og angreb fienden fra begge kanter. Naar de

havde maset ham sønder og sammen, saa de mødtes begge to, var ordren, at de skulde forfølge fienden længst mulig.

Kommandoraabene lød, og med løftede sabler kasted de franske soldater sig frem. Til begge sider hørtes den vilde kamptummel, hugg og slag og skrik og stærke, opmuntrende tilraab. Bjerkebladene fók under fægtningen, kvister og smaatrær brødes, – og frem trængte Lannes og Ney, nærmere og nærmere hinanden i møde. Ret som det var sprængte én af dem i karriere op til hovedkvarteret for at afgi melding, bé om forstærkninger eller lignende hos keiseren selv, – saa tilbage igjen i yderste anspændelse af alle kræfter for at holde fienden sammen foran sig, ikke la ham slippe ud til siderne og omgaa dem; og de ypperlige franske soldater gik tappert paa, russere og østerrigere faldt som fluer, deres rækker blev tyndere og [71] tyndere – og endelig mødtes Lannes og Ney i buskadset. Fiendens modstand var brudt – resterne af hans store armeer veg ud til siden i vild og forvirret flugt. Lannes gav sig neppe tid til at hilse paa sin tappe kamerat, rød og dampende af kampens hede svinged han sin sabel.

– Saa til forfølgelse af fienden! Jeg ser, han alt samler sig paany!

Lannes pegte paa høihæsjerne paa det vessle engstykke og styrted frem efter fienden. Ney fulgte. Lannes sprang over gjærdet, hans kavalleri med ham, – og frem bar det over engen imod de truende hæsjer. Midt paa engen mærked han imidlertid, at Ney var blevet efter. Han stansed sit rasende ridt og vendte sig.

Der stod Ney ved gjærdet.

– Hopp over og følg efter i keiserens navn! skreg Lannes.

– Tror du jeg vil flye paa aabne engen – i underbukserne! raabte Ney tilbage.

Forbittret vendte Lannes sig paany mod forfølgelsen.

En stund efter vendte han i langsomt ridt, mørk majestætisk tilbage til keiseren. Vel havde han det glade seiersbudskab at bringe. Men tillige en sørgelig anklage mod sin vaabenfælle [72] Ney for feighed, pligtforsømmelse, forræderi og toskethed!

Inde i keiserteltet sad imidlertid Kath ganske rolig med kjolen paa sig og aad det sidste smørbrød.

– Noget saa lumpent altsaa! Vil du ikke mere?

– Slaget er jo vundet nu jo!

– Vi skulde jo forfølge.....

– Tænk om nogen saa mig slig – uden skjørter!

– Tøv! Du har aldrig været saa kjæk!

– Og saa orked jeg ikke mere.

– Orked! Det var keiserens befaling! Forresten – hvad har du med at spise mit smørbrød! Det der var

mit det!

– Du skal faa halve min kjødkage istedet!

Peter satte sig. Han var sandelig trætt efter kampen. Og kjødkagen smagte godt. Efter en stunds taushed sa Kath:

– Det var morsomt at leke!

– Ja vel var det morsomt! Vil du ikke mere du?

– Jeg tror ikke, jeg orker!

– Nu skulde vi ikke ha slag mere, ser du. Bare holde mønstring.

– Hvordan det?

– Jo, hæsjerne er alle tropperne i lange [73] geledder. Og saa rider keiseren og hans følge langs dem og ser efter, om alt er i orden. Og saa kommanderer vi dem og øver dem op, du ved, saan i eksersits, marsch og sligt!

– Nei Peter! Ved du hvad vi *da* gjør! Kath slog i kubbetbordet.

– Naada?

– Da leker vi saan, at du er keiseren, og jeg er keiserinden. Og saa mønstrer hæren for os begge. Og saa hilser vi, gaar langsomt forbi og snakker med nogen, med dem som har udmærket sig. Og saa gir vi dem æreslegionen!

– Det gjør vi! Du er svinagtig flink til at leke du, Kath! Og saa slipper du at ride overskrævs.

– Ja just! Men saa maa vi ha nogle greier at leke med. Kors til æreslegionen og sligt, ved du. Kom saa gaar vi ind efter det!

De gik sammen ind og hentede forskjelligt. Stina raabte efter dem, hvad det var, de drog ud af huset? Hun fik intet svar; og da hun stegte pandekager og just havde én i panden, kunde hun ikke løbe efter. Hun bare raabte igjen, at de ikke maatte fly for langt væk, for nu skulde de snart spise.

Inde i hytten satte de sig og gjorde alt istand. Kath klipped æreslegionskors, og Peter laged sig en napoleonshat af en avis og satte [74] hyssing i til hagebaand. Han pryded sit eget bryst med æreslegionen. Saa trak han af sig ytterbukserne og paa sig det medbragte par underbukser, som han strammed saa godt som mulig.

Kath bandt sig om livet tante Vikkas røde sjal, som blev en sid kjole med langt, langt slæb. Saa rullede hun fletten op paa hovedet og satte den fast med to af Stinas haarnaaler. I haanden holdt hun en svær vifte, som hun havde laget af en avis.

Endelig var keiserparret færdigt og begyndte at skride nedover mod ekserserpladsen. Da stansede

keiseren.

– Men Kath! Hvilken af keiserinderne vil du være? Han havde jo to!

– Naturligvis Marie Louise!

– Den væmmelige kjærringen! Som bare vare lumpen

– Jeg vil da ikke være Josephine! Som han skilte sig fra!

– Aanei, det er sandt! Hun var ikke stort tess hun heller. Var ikke engang god for at skaffe ham en kronprins.

– Tror du jeg vil være hende!

– Men tænk Marie Louise – som ikke engang fulgte med ham til St. Helena!

– Vi kan jo lade som vi ikke ved det!

[75] – Jaja. Det kom jo efterpaa ogsaa! sa keiseren og gik videre.

Da de havde kløvet over gjærdet, erklærte keiserinden, at nu maatte han gaa arm-i-arm med hende.

– Det gjorde Napoleon visst aldrig!

– Er du gal! Bestandig, kan du vide! Husker du ikke billedet – fra ballet – i bogen

Og keiseren tog saa keiserindens arm i sin og nærmed sig de opstillede tropper.

Foran fronten holdt saa keiseren en tale til sine tropper. Kath hviskede noget om «jeg og min høie gemalinde», og det sa han. Og herpaa raabte tropperne hurra.

Saa gik det keiserlige par langsomt langs rækkerne. Keiseren hilste alvorlig og stiv. Han blev uvilkaarlig lidt stivere end han havde tænkt, ved det at keiserinden var saa væmmelig blid. Hun bøied hovedet, smilte, vifted sig med viften – bøied hovedet igjen og smilte, akkurat slig som hun havde set dronningen hilse fra vognen sin, naar hun holdt indtog!

Omtrent for hveranden hæsjestaur uddelte de æreslegionen. Napoleon sa nogle ord til den tappe soldat, og keiserinden satte korset fast med en knappenaal. Saa vifted hun sig og smilte og sa nogle venlige ord. Hun forlangte [76] hver gang, at han skulde si «jeg og min høie gemalinde». Og keiseren blev mere og mere stiv.

Da keiserinden saa endelig efter at ha sat korset fast i en staur, rakte haanden sin frem og dunked haandbagen mod stauren – for at la den tappe mand kysse keiserindens haand, da rev keiseren armen sin til sig.

– Neimæn om jeg gjør dette længer lel!

– Vil du ikke længer? Nu var det saa morsomt!

- Sligt tøv! Tror du, soldater kysser – paa haanden!
- Du er dum du Peter. Det er just det, som er det fineste
- Skidt i det! sa Peter og vred sig unna. – Dette er ikke nogen morro!

Da lød Stinas Stemme langt bort:

- Pe–ter! Ka–ath! Kom hjem og spi–ise!

*

- Ved dere det, barn! sa tante Vikka ved middagsbordet, – at idag er det fars og mors bryllupsdag!
- Nei – tænk! Det havde hverken Kath eller Peter havt anelse om.
- Jo. Det er det akkurat. For fire og [77] tyve aar siden havde far og mor bryllup idag! Og her er kommet telegram fra Nikken og Johannes og Kathinka!

Tante Vikka læste høit telegrammerne fra Kaths og Peters ældre søskende.

- Ja – ja – ja! sa bedstemor! – Fire og tyve aar ja! Det synes dere vel er lang tid, barna mine! Jeg synes det var i forrige uge jeg, at jeg saa det yngste piebarn i brudeslør – dra afsted med jer far! Aaja – aaja!

Bedstemor rugged paa hovedet i dybe tanker. Det var rent høitideligt!

- Vi havde jo ganske glemt det vi ogsaa, sa tante Vikka. Det var telegrammerne, som gjorde, at vi sansed os! Men saa skal vi ha festkost til aftens, har Stina lovet. Og nu efter middag skal dere faa kaffe. Med sandkage. Ude paa trappen!

Der blev rent fest ude paa trappehellen med kaffebordet med den rene dugen paa.

«Barn skal ikke ha kaffe, før de blir konfirmeret!» Det var husets sikke lov. Og da hverken Kath eller Peter jo endnu var konfirmeret, saa var altsaa kaffe – d. v. s. fuldt lovlig kaffe, ikke stjaalen eller ulovlig bekommet af Stina i kjøkkenet – en festnydelse.

Og bedstemor fortalte om fars og mors bryllup. Det var det morsomste i verden, naar [78] bedstemor fortalte! Kath spurte mest efter, hvadslags kjole mor havde havt. Og tante Vikka husked ligefrem kjolerne til de fleste af bryllupsgjæsterne. Og saa gled bedstemors fortælling over til fars og mors forlovelse, som jo var makeløs interessant – og derfra til mange ting, mennesker og begivenheder fra den tid. Tante Vikka havde været brudepige ved mors bryllup, saa hun husked jo alt. Og bedstemor var saa blid, at hun klappede tante Vikka paa kindet og sa:

- Ja du, Vikka min, var saamæn den fineste og vakkreste af dem allesammen!

Tante Vikka smilte og havde taarerne i øinene. Men Kath havde nu sine tvil i al stilhed om, at bedstemor husked rigtig da. Tante Vikka kunde umulig ha været saa pen! Selv for fire og tyve aar siden.

Peter sad hele tiden og bare passed paa bedstemors humør. Holdt hun paa slig en stund i blidhed og

med gamle historier, – saa kunde han nok faa spurt om Napoleon!

Og bedstemor holdt paa. Hun kom længere og længere tilbage i tiden. Og tilslut fortalte hun, hvad Lyder Sagen havde sagt til hende i hendes eget bryllup i Bergen; og det var i 1830. Da syntes Peter, man var kommet nær nok. Og da bedstemor længe tied stille og sad hensunken, spurte han forsigtig: [79] – Du bedstemor du! Du kan vel ikke huske, mens Napoleon leved?

– Keiser Napoleon?

– Ja, den store mener jeg.

– Den første, min dreng. Den første. *Det* var han med Gud og retten. Storheden er det ikke menneskers sag at dømme om.

Peter vilde gjerne gjøre en indvending, men lod det være for ikke at spille bedstemors gode humør.

– Du har vel ikke sét ham, bedstemor? Du var vel for liten til det?

– Ja, det vil min lille ven forstaa af sig selv.

– Men – men din far – oldefar – saa han ham aldrig, bedstemor?

– Ak nei. Hvor skulde han ha kunnet det! Din salig oldefar sad i sit kjøbmandskab i Bergen. Og keiser Napoleon husered jo i Frankrig og udlandet.

– Reiste han aldrig ned for at se ham – oldefar?

– Nei, min dreng. Din oldefar var ingen taabelig nar. Og dengang reiste ikke folk som nutildags. Aanei. Folk sad stille og pent hjemme ved sit og kasted ikke sin tid og sine penge bort paa lystreiser. Din salig oldefar, min far, gjorde sine kjøbmandsreiser til Hamburg [80] og London. Men han løb ikke omkring i verden for tant og fjas!

Det varte en stund, før Peter fik svælget alt det, han brændte efter at svare bedstemor. Om at Napoleon da ikke var tant og fjas – og mere til. Endelig blev han rolig og spurte igjen.

– Men du bedstemor du, – kan du huske, da efterretningen kom om, at Napoleon var død paa St. Helena?

Bedstemor rysted alvorlig paa hovedet.

– Jo min dreng! Som i denne dag erindrer jeg, da din salig oldefar kom ind til middagsbordet og meddelte vor mor, at keiseren var død ude i verdenshavet. Ensom og elendig.

– Var han svært bedrøvet da, bedstemor?

– Bedrøvet? Er du taabelig, dreng?

– Ja – jeg mente – hvordan – hvad – hvad sa han?

– Han sa de ord, som jeg aldrig har glemt! Bedstemor holdt inde og sad en stund og saa ligesom langt, langt frem for sig. Peter sad og ventede med lysende øine.

– Hvad sa han, bedstemor?

– Saa har da Gud Herren i sin naade befriet verden for evig for det djævelske umenneske!

Peter fór op af stolen og stod foran bedstemor; hans øine flammed.

[81] – Sa – sa han det – om Napoleon? Da han var – død?

– Saa lød hans ord, min dreng.

– For en pøbel! raabte Peter, dirrende af sinne.

– Hvad er det, du sier, dreng? spurte bedstemor. Tante Vikka kvakk til i stolen.

– Aa for en pøbel oldefar har været!

– Hvad fordrister din hvalp dig til at si bedstemor vilde reise sig op i sin mægtige vrede. Men tante Vikka var ved siden af hende og fik hende tilbage i stolen.

– Gaa med dig, Petermand! Fy for en styg gut du er – at si sligt! sa tante Vikka og var ivrig paa at faa ham bort.

Peter følte taarerne i øinene; han bed tænderne sammen; han ænsed ikke tante Vikka, stod bare og nidstirred paa bedstemor. Saa skrek han frem:

– En ussling, en lumpen ussling – tænk – Napoleon –!

Han kunde ikke holde sig længer. Stemmen hans brast i graaten, og han vendte sig om og gik.

*

[82] Han hørte dem skjænde og skjælde bag sig. Han bare gik paa fortere og fortere; han ænsed ikke alt sinnet deres. Han kunde gjerne gaat tilbage og si det omigjen, det han havde sagt; han kunde slaat i kaffebordet deres, saa kopperne gik iknas! Men han kjendte, at han ikke orked at snakke. Graaten sad tyk i halsen paa ham – af rasende forbittrelse.

«Det djævelske umenneske!» Det var ikke til at tænke paa – at sligt var sagt om Napoleon.

Haa! Oldefar! Bedstemor sin far! Den vigtigskidten af en kjøbmand! En ren tosk naturligvis! Og saa voved han! Havde Napoleon mødt ham engang, saa havde han knust ham – bare med et blik!

De havde naturligvis været rædde for ham! Livrædde for, at han en skjønne dag skulde komme op til dem i Bergen – og skræmme vettet af dem, kjøbmændene! Og saa var de gla, de feigingerne, over at han vel var død!

Dumme var de! Hvis Napoleon nogengang var kommen til Norge, saa vilde han blevet Nordmændenes

ven og aldrig deres fiende. Det var han viss paa. For han vilde jo skjønne, hvor gla Nordmændene var i ham!

Han vilde op i løvhytten. Men da han saa, at Gudbrand Tofte og slaattefolkene nu ^[83]holdt paa med hæsjerne paa det vesle engstykket lige nedenfor, snudde han om og gik ned paa den andre siden af husene – i en stor omvei for ikke at bli sét af dem paa trappen – og ned til stranden.

Det var lav fjære, og han gik ud paa den blanke, vaade sandbund, som var fast at træ i alligevel. For hvert skridt blev der et vaadt mærke efter støvlen; men det blev snart borte igjen, ligesom slettet ud i sandet. Han gik langt; naade grænsegjærdet for Tofte, som stak et stykke ud i sjøen. Han krøb over det og gik videre, paa nabogaardens fjærestrand. Her havde han aldrig været. Det var som at komme ind i en ganske ny, fremmed verden; langt, langt borte.

Bjerkeskogen stod her tæt ned til stranden. Ved flo sjø kunde man ikke komme frem ⁿⁱ denne veien. Og ikke en laa naade ned gennem skogen – fra gaardene ovenfor. Her var ganske stille for folk og fæ.

Men strandsniperne holdt et forfærdeligt leven, eftersom han kom fremover mellem rederne deres i sandet; han var nær ved at træ paa æggene mange gange, der de laa i aabne dagen! Og snipen flaksed frem og tilbage i livrædde slag over hovedet paa ham, mens den skreg og peb, saa det var en ynke. Han var ^[84]lige ved at raabe op til den, at han aldeles ikke skulde røre æggene! Saa den kunde ta det med ro! Men snipen kunde jo ikke skjønne det lel!

Efuglen laa i fredelige flokker og saa paa ham, endda han ofte kom ganske nær. Det var jo ingen sag for efuglen; den vidste sig jo fredet aaret rundt og var folkevante.

Sjøen var blank og staa graa udover. Paa himlen hang der et fint, let slør over solen, som lyste igjennem uden at brænde eller blænde.

Han maatte bare undre sig over, at han ikke havde været her ofte! Saa rart og morsomt som her var! Meget rarere og mere alene end i Toftefjæren – sli med skogen, som ligesom bygged vold op mod land!

Han drev nu langsommere fremefter. Harmen var gaat over. Han havde glemt den. Der var saa meget her i fjæren, som tog tanken fat. Ja, det var næsten som hele stranden laa her og smaasnakket til én med alt sit, den vaade tang i svære klaser, skjæl og hvide sten, fugl, æg, – ja og selve lugten af det! Just nu ved udfaldt vand, da det, han gik paa, virkelig var havsens bund ved flo!

Alligevel tænkte han hele tiden paa Napoleon inderst inde. Bare uden sinne.

Det havde lydt saa høitidelig først, da bedstemor sa det:

^[85] «At keiseren var død ude i verdenshavet! Ensom og elendig!»

Ensom og elendig?

I bogen stod der et billed af Napoleon paa St. Helena. Paa toppen af en bratt klippe stod han alene og stirred ud over havet Nogle maager fløi nedenunder. Og han stod nok der og ønsked, at han kunde flyve som maagerne. Komme flyvende tilbage til Frankrig – paa svære, vældige vinger!

Aa, som han har maattet gaa og længte! Ja, det var ikke til at tænke tilende – én kunde bli rent fortvilet af det! Gal næsten

Og saa den sjofle fyren, Hudson Lowe, som vogted paa ham som paa en fange og var væmmelig mod ham paa al vis! Og keiseren kunde ikke skyde ham ned som en hund!

Peter satte sig paa en sten. Han gav sig til at grave kanal med en pinde mellem to pytter, – mens han tænkte.

Og der var én tanke, som tog ham mere end nogen anden: At ingen havde forsøgt paa at befri Napoleon fra fangenskabets paa St. Helena. Ingen! Ingen i hele Frankrig, ingen i hele verden! Ikke hans kone, ingen af hans venner, ikke Murat, ikke nogen af hans brødre. Tænk om sønnen, Napoleon II, – om han bare havde været nogle aar ældre!

[86] «Ørneungen» kaldte de gutten i Frankrig dengangen. Men han *var* jo for liten

At der ikke var et menneske i hele verden – som forsøgte! Som længted efter ham slig, var saa brændende gla i ham – at han *maatte* prøve befri ham!

Elendige og utaknemlige folk var det! Og *det* maatte næsten være det værste for Napoleon derude i ensomheden. At ingen gadd røre sig efter ham!

Ja, for det kunde jo ikke være nogen sag egentlig! I al hemmelighed at ruste ud etpar krigsskiber og bemande dem med tapprer folk, – med Napoleons egne, gamle soldater, som elsked ham

Nogen af dem, som han havde staaet frem for, da han kom fra Elba, og kong Ludvig den attende havde sendt dem imod ham; og han havde blottet sit bryst midt imod dem:

«Hvo som vil, skyde nu paa sin keiser!»

Og saa havde de git kong Ludvig den attende en god dag – og var gaat over til ham, til sin keiser

Saa kunde de snige sig ud fra Toulon, gjennem Gibraltar og saa ned mod St. Helena. Og for at ikke Hudson Lowe og hans folk skulde opdage noget, kunde de vente med at nærme sig, til det blev mørkt. Og saa landsætte [87] soldaterne – storme løs paa St. Helenas fæstning, ta den i en haandvending – og redde keiseren!

Befri ham! Føre ham hjem til Frankrig igjen!

Og saa var han snart i spidsen for sin armé, paa marsch imod alle fienderne – og slag i slag skulde han jage dem foran sig, preussere, russere, østerrigere og engelsmænd i fuldeste flugt for keiser Napoleon med sine marskalker og sin franske armé – – –! Aajo, de skulde nok faa føle, at den karen var kommet tilbage!

– – – Men ingen kom! Og Napoleon gik der alene paa klippen og ventede forgjæves! Mens han naturligvis bestandig gik og tænkte paa, hvad han vilde gjøre, om han blev befriet og vendte tilbage til Frankrig! Og saa havde han ikke én ven, som var saapas til kar, at han prøved! Elendige fyrer! Tænk de menneskene, som havde levet med ham, sét ham i al hans glans og vælde – og som han selv havde gjort til

generaler og marskalker og fyrster og konger!

Og de, som kaldte ham «et djævelsk umenneske», de fik stelle og dominere i fred for ham til de endelig fik høre, at han var død derude – i verdenshavet!

[88] – – Peter tog paa at gaa igjen. Sinnet kom op i ham igjen, saa han ikke kunde sidde stille!

Omkring en odde saa han for sig en liden ø, en grøn holme med lidt bjerkeskog paa. Man kunde spadsere tørskodd ud til den nu ved lavvande. Og det gjorde Peter ogsaa straks. Den saa saa indbydende ud, der den laa! Og dette var jo omtrent som at være paa opdagelsesreise og finde nye lande! For denne øen havde han aldrig sét! Ikke anet, at den var der engang!

Han drev omkring paa den vesle holmen – aldeles som Robinson Crusoe paa sin ø – og fandt mange rare ting. Paa udsiden, mellem to svære stener, var der en mængde kul og halvbrændt ved; der maatte ha været folk iland og brændt baal! Formodentlig havde de kogt fisk! For der laa fiskeben rundt omkring. Og tomflasker og papir og sligt.

Det var aldeles som spor efter de vilde!

Midt oppe paa øen stod endel bjerketrær i krans omkring en stor grop, en forsækning som en hule, hvis vægge var fulde af vredne trærødder og muld.

Pludselig slog det ned i ham: Dette skulde være St. Helena! Og han vilde lege, at han var Napoleon der – og at et fransk krigsskib kom og befried ham!

[89] Hullet mellem træerne var Napoleons fængsel. Rundt om stod engelske soldater og holdt vagt over ham.

Men keiseren selv gik op og ned i fængslet med hænderne paa ryggen og spekulerede paa sin flugt. Med en brevdue havde han faat vide, at Murat – aanei, marskalk Ney – holdt paa i al hemmelighed at udruste et linjeskib med tusen soldater ombord foruden matroserne, for at seile til St. Helena og befri ham fra englændernes fangenskab. De maatte være svært forsigtige, fordi kong Ludvig den attendes folk var paa skarp udkig efter dem. Skibet laa i en hemmelig havn paa Korsika. Og det gik noksaa langsomt med at faa kanoner og krudt og proviant nok ombord. De maatte ta det i smaa portioner paa smaa skuter over fra den franske kyst. Baade matroser og soldater havde marskalk Ney faat, saamange han bare vilde, da det havde rygtedes mellem de gamle gardister, at der skulde gaa et skib afsted efter keiseren!

Saa havde marskalk Ney skrevet og bedt keiseren om at gjøre, hvad han paa sin side kunde for at lette planens gennemførelse, naar skibet kom frem.

Napoleon svarte med den samme duen tilbage, at han skulde holde sig parat. Men at [90] de maatte passe paa at komme om natten. Hvis englænderne saa et fransk krigsskib og skjønte hensigten, saa vilde de straks skyde keiseren – for at franskmændene ikke skulde faa ham levende med sig hjem.

Nu gik han op og ned og lod som ingenting for sine vogtere. Men han havde lagt sin plan. Saasart det blev mørkt, vilde han begynde at grave sig en gang gennem fængselsvæggen, under vagten. Holdt han paa

med det i mange, mange dage, saa maatte han kunne bli færdig, til Neys skib kom frem. Og den natten, det skulde bære løs, kunde han saa krybe ud og selv ta kommandoen over de tusen mand – og storme fæstningen og hugge ned Hudson Lowe og hans folk!

Han fandt en pinde til værktøi. Og da mørket faldt paa, begyndte han at grave der, hvor der var kort vei ud gjennem muldet.

Han grov trøstig paa. Muldet var løst; men det værste arbeide havde han med alle de mange rodtrevler, som han maatte kutte over. Fremover gik det imidlertid med arbeidet. Og keiseren glæded sig ved tanken paa alt det, han vilde gjøre, naar han kom hjem.

Han vilde la Rusland ganske i fred. Det var for langt borte; og vinteren var forfærdelig der. Det vidste han jo efter sit tog did! Preussen [91] og Østerrig skulde faa hver sin runde juling. Og saa var det England da tilslut! Alle de andre skulde faa være i fred for ham, til han havde faat bugt med England!

Det gjaldt bare at komme over Kanalen – uden at den engelske flaade aned det! Det allerbedste var, om han kunde faa bygget sig en tunnel under vandet – over til Dover! Og saa pludselig dukke op derover med en vældig hær – og sylte dem ordentlig, saa de aldrig mere voved sig til at gjøre modstand mod ham!

Han tænkte og han grov, og hullet blev dybt og stort, og planerne blev vældigere og vældigere.

Mest af alt glæded han sig til at faa fat i sin søn, faa ham ud fra østerrigerne og den skammelige moren. Han vilde lære ham op selv, og han skulde bli den kjækkeste gut i verden. Med sin egen hest, sit eget gevær og sabel. Han skulde lære at bli hærfører og at bli landets styrer ellers ogsaa – – – – –
– – – – –

Tiden gik. Og Peter kjendte, at han begyndte at bli sulten. Han havde holdt paa i etpar timer visst! Men nu var der ikke stort igjen, og han grov paa af alle livsens kræfter for at faa det gjort, før han maatte hjem og spise.

[92] Men da han først var begyndt at tænke paa aftensmaden, blev sulten større og større, – og saa slutted han. Han fik fortsætte imorgen. Igrunden var det netop koseligt at ha dette at glæde sig til – til imorgen! Og rimeligt, at han ikke kunde faa gjort hele gangen straks!

Han børsted af sig og gik op af fængslet.

Han kjendte, at han blev ganske blek, da han stod deroppe: Vandet var flødd helt op omkring øen, saa tilbageveien var umulig!

D. v. s. man kunde jo vade over!

I en lynende fart fik han støvler og strømper af, brættet bukserne op til op paa laaret – og gik udi.

Det var svinagtig koldt! Og bunden var fuld af skarpe skjæl og glat tang iblandt. Men han kom da frem med forsigtighed og med strømper og støvler i haanden. Et stykke. Saa stansed han foran en dyb rende. Den var meget for bred til at skræve over. Han husked den nu fra da han var kommet ud; da havde han maattet ta tilsprang for at hoppe over den. Nu var der ikke tale om det! Han kunde se tilbunds. Dybt var

det og to–tre meter over til den anden side af renden!

Han gik et stykke opover og nedover. Men det var haabløst. Der kom bare nye ^[93]render og braadyb! Og nu frøs han, saa tænderne klappred i munden paa ham.

Han kaved sig tilbage til St. Helena, trak trøien af og tørred sig med den, mens han gned for ogsaa at bli varm; saa trak han strømper og støvler paa.

Han fik raabe efter hjælp! Nogen maatte komme og hente ham med baad.

Og han satte i at hauke. Af alle livsens kræfter. Omigjen mangfoldige gange. Han skrek, saa han syntes struben, trommehinderne, hele hovedet maatte sprænges. Han holdt op en lang stund. For at hvile og for at lytte efter, om nogen svarte. En lang stund. Men ingen svarte.

Saa stod han op igjen og skrek. Omigjen. Omigjen. Høiere kunde han ikke skrike.

Han sad igjen og lytted og vented. Det værked i hovedet paa ham.

Der var saa stille. Bare en jevn, dæmpet lyd i sjøen, som laa staa blank og flødde. Den voksed, saa han kunde se det med øinene; vandet laa mod stenen som en tung olje, der steg.

Saa fór han op: Det rassled i bjerkeskogen inde paa land. Han satte paany i et skrik. Det rassled igjen, stærkere. Han stirred mod skogranden. Det rassled igjen, og han skrek igjen.

^[94]Et hestehoved løfted sig ud af løvet og saa paa ham længe, forundret. Lidt efter et hestehoved til. Begge stirrede paa ham.

Han skrek nogle gange til; hestene saa paa ham; saa forsvandt de.

Og saa blev der endnu mere stilt. Ganske dødsstilt.

Og at skrike nytted ikke. Han fik sidde her og vente, til vandet faldt igjen. Det var om mange timer. Først skulde det langsomt flø fuldt; saa langsomt ebbe ud. Han maatte sidde her i al denne tiden. 12 timer.

Og han var saa rasende sulten.

Og de hjemme vilde bli rædde. Forfærdelig rædde for ham vilde de bli. Tante Vikka og bedstemor og Stina og Kath. De vilde lede efter ham overalt. Men ikke her. Ingen kunde tænke sig, at han var her langt inde paa nabostranden

De vilde tro, at han var død – eller rømt. Gudbrand Tofte vilde kjøre efter ham paa veien til byen. Og sætte politiet derinde paa benene. Hele byen vilde komme i bevægelse

Mens han sad her og vented!

Mens sjøen langsomt flødde og langsomt faldt!

[95] Udpaa kvælden kom gaardsgutten paa nabogaarden nedover gennem hestehagen for at lede op hestene. Og som han stod og saa sig om nede ved fjæren og tændte sin pibe, fik han øie paa en smaagut, som sad over paa Græsholmen og sov. Der var han Peter altsaa! som der havde været spurlag efter fra Tofte!

Og gaardsgutten gik efter baad og rode rundt til Græsholmen. Han fik gutten vækket, op i baaden og af paa stranden nedenfor Tofte. Gutungen var rent forkommen af frost og sult og søvnighed og angst.

– Nu faar du lægge tilbens hjem paa gaarden, saa fort du orker! For jamæn venter de paa dig, gut!

Peter sprang, saa han ikke kjendte grunden under fødderne.

Han styrted ind, gennem gangen, ind i stuen, spisestuen – tante Vikkas værelse... .., der var tomt overalt. I spisestuen var der ikke tat af bordet.

Han stod der – skjælvende. Saa hørte han en laat ovenifra, et ul var det, langtonigt og vedholdende. Han gik op trappen, nu ganske stille.

Indenfor døren hørte han, det var Kath, som uled og graat. Saa lød Stinas stemme:

– Du maa ikke graate slig mere! Du [96] kan da vide, de finder ham! Du kan da vide, Petermand er ikke død for os.....

– Han er faldt i vandet – aa Stina – Stina – han er drukket.....

Peter aabned døren. Men med det samme han satte foden indenfor, var det formeget for ham – altsammen – især dette sidste – med Kath og Stina – at han var drukket – og han datt i gulvet i vældig graat.

– – Ikke længe efter sad han ved spisebordet med varm thé og smørbrød med ost paa, baade mysost og bedstemors hvidost. Og Kath og Stina over ham og om ham med al opvartning. For frosten, som endnu hakked igennem hele gutten, havde Stina slaat i ham et glas portvin.

Ganske rigtig var tante Vikka med Gudbrand Tofte kjørt indefter til byen for at lede efter ham – efterat de alle paa gaarden havde søgt eiendommen rundt og hauket og raabt. Nu blev Nils dreng sendt efter med en anden hest for at faa dem hjem igjen.

Da tante Vikka kom tilbage, var Peter iseng og sov som en sten. Af Stina og Kath fik hun sammenhængen at vide, og hun sad i stuen og baade lo og graat. Og stadig gjentog hun – efterat hun havde faat besked:

– Gudskelov, at vi ikke lod bedstemor faa noget at vide om det hele!

[97] Da saa tante Vikka ogsaa havde styrket sig med en varm kop thé og noget mad – sammen med Kath i al koselighed, eftersom ingen af dem havde havt ro paa sig til at spise ved bordet – maatte hun op og se paa gutten.

– Jeg maa jo se med mine egne øine, at vi har ham levende igjen.

Oppe paa Peters værelse satte tante Vikka sig paa en stol ved sengekanten og saa paa Peter. Kath stod ved siden af hende.

– Den søte gutten! hvisked tante Vikka og tørred øinene. Kath maatte pudse næsen.

Saa gjorde Peter en bevægelse paa puden.

– Hyssss! sa tante Vikka og reiste sig. – Nu maa vi gaa! Ellers vækker vi ham.

Da slog Peter med haanden i sengetæppet og raabte i søvne med høi røst:

– Hvo som vil – han skyde nu paa sin keiser!

Peter Napoleon

[101] Intet er alligevel koseligere end at begynde paa skolen igjen efter ferien!

Den sidste tiden paa landet gaar man igrunnen bare og kjeder sig. Saa morsom som høiaannen er, saa kjedelig er kornskuren. Der er ingen fornøielse med den stive, gule halmen, og arbeidet med baade at skjære og binde er for vanskeligt, saa det bare er for de voksne. Hvad det nu kommer af eller ikke, saa blir folkene paa gaarden mindre hyggelige ogsaa udover i denne tiden; de blir tværere og alvorligere; der er ikke sligt leven og halloi som ved høikjørselen, da én fik være med og træ ned læsset, kjøre det hjem og vælte det i laaven – og siden hoppe i det baade paa hovedet og paa benene. Nei, nu steller de sig selv og vil ikke forstyrres, læssene skal ikke stemples, ikke væltes, – kjøres og stelles varligere paa al vis.

[102] Peter havde faat juling en dag, rent frem juling af Gudbrand Tofte, fordi han havde lekt krig nede imellem kornstaurene.

– Han maatte da skjønne, at kornet dryssed af og blev kastet væk til ingen nytte!

Aanei, alting blev kjedeligt, mere hverdagsligt. Ogsaa nede i fjæren, oppe i hestehagen og ellers. Der var ligesom ikke mere at finde paa. Løvet i Napoleons telthytte var saa rent vissnet og gult, og han orked ikke bygge ny. Det blev bare til at ligge i skogbunden og æde tyttebær og krækling. Det passed ikke mere at leke i skogen. Den stod der bare og ventet paa, at det skulde bli høst for alvor med røde rognebær og trost og snarer.

Inde var det endnu værre. Ofte saa koldt, at bedstemor vilde ha i ovnen. Og saa passed det jo slet ikke at tænde lampen paa landet. Stuerne blev rent uhyggelige af det.

Tilslut rigtig længted man efter at komme til byen og paa skolen!

I det sidste var da ogsaa Kath blevet ganske usedvanlig væmmelig. Ikke til at faa med paa nogen ting, bare vesslevoksen og skidtviktig og grætten og sur. Inde sad hun enten og læste i nogen kjedelige bøger eller «skrev brever» ovenpaa. Og ude vilde hun bare «gaa tur». Og naar han kom, og hvad han [103] vilde, bare var han iveien eller «forstyrred» han!

Sagen var, at Kath en dag fik brev. Et langt et fra Anna Hage, som var i Bergen i ferien. Og der var ogsaa Tupsy Mørk og Betten Kleve. Og der havde de en mængde nye veninder. Og saa drev de sig med «herrer»! D. v. s. nogen gutunger naturligvis, som de spasérte med, og som de «sværmed for»! Han havde læst brevet, Peter. Det laa i kommodeskuffen til Kath; og da hun ikke vilde vise ham det, men forklarte, at det indeholdt Annas «dybeste hemmeligheder», saa havde han ledt saalænge, til han fandt det i skuffen.

Og det vidste han, at om han nogensinde havde faat et sligt brev fra en af sine venner, vilde han aldrig mere eie ham som ven! At ikke Kath bare havde skrevet til den væmmelige jentungen Anna Hage, at hun skulde holde snud og aldrig skrive mere af det tøiseriet sit! Kath som jo alligevel er en real jente! Der var

ikke andet i brevet end snak om, at Anna Hage «elskede»; hun kunde ikke røbe navnet paa ham, det gjaldt. Det skulde være hemmeligt, «indtil han kan træde frem aabenlyst i dagen og trodse al modgang og fare og, om galt skulde være, føre hende bort fra alt skammeligt tyranni paa sin stærke arm.» Men Anna Hage *maatte* betro ^[104] sig til sin aller, aller bedste veninde, Kath, som hun vidste vilde bevare hemmeligheden som en lukket grav. Det var saa «yndigt» at «lade pennen hviske den henrivende hemmelighed» ned paa brevarket, «mens mit vindu staar aabent til sommernatten, og mine længsler flyver til min elskede, trofaste veninde, langt, langt borte!»

Og saa videre bortefter. Rent til at kaste op af altsaa!

Saa satte Kath sig ned straks og svarte. Hun skrev paa det brevet i flere dage. Han fik ikke læst det. En nat, Kath var sovnet, sneg han sig ind til skrivebordet hendes, og der laa brevet. Han fik saavidt slugt det allersidst skrevne, paa en ny side, som vendte op. Der stod:

«Her gaar jeg jo dag ud og dag ind og forsmægter mellem mennesker, der ikke forstaar mig, og som jeg ikke kan betro mig til med min længsel og min sorg. Mit hjerte lider, men jeg maa være stum, ja smile og se gla ud»

Saa vendte Kath sig i sengen, og saa *maatte* han styrte ind igjen til sig selv.

I førstningen havde han syntes synd i Kath. Han kunde igrunden saa godt tænke sig, at hun *maatte* ha det sørgeligt, hvis hun havde det vondt med noget, som hun ikke kunde udtale! ^[105] Bare *maatte* det undre ham, at hun havde skjult det saa godt. For han havde jo ikke anet, at hun gik og bar paa noget sligt, stakkar! Og saa havde han forsøgt paa at faa hende til at aabne sig for ham. Han havde været saa snil med hende og blid og mild, havde talt med hende om sorger og om fortrolighed og sligt. Men Kath havde aldrig sagt et ord til ham. Hun bare var ækkel og tvær og vilde være ifred. Og en dag, da han traf hende nede i fjæren, hvor hun sad og læste paa et nyt brev fra Anna Hage, og hun havde taarerne i øinene, kom han saa forsigtig hen. Men hun sa bare;

– Uf, er du nu der igjen! Aldrig kan jeg da faa være i fred for dere!

– Kjære, jeg skal saavisst ikke plage dig! sa Peter. – Jeg tænkte bare, du kunde ha morro af at snakke med mig.

– Hvad skulde jeg snakke med dig om kanske?

– Hvad er det, du sidder og tuter for da?

– Kommer det dig ved?

– Saa tarvelig du er! Kan én ikke ha lyst til at snakke til nogen, kanske, hvis én har det vondt?

– Til dig – din gutunge!

– Lumpningen! Væmmelige lumpningen! ^[106]Æ! Tror du ikke jeg ved, hvad det er for slags skidt du farer med.

– Det har du ikke anelse om.

– Æ – bæ! Somom jeg ikke ved, hvad det er, Anna Hage skriver om! Om gutter, som hun er forlibt i og sligt!

– Har du vovet at rode i min skuffe! Kath blev lidt rød.

– Bæ! der snød jeg dig! Jeg gjetted bare jeg! Men nu sa du det selv. Dummingen! Forresten vil jeg bare si dig, saavidt du ved det, at jeg klager til mor, naar hun kommer hjem.

– Hvad har du at klage, din ækkle gut du er!

– Aa – aa! Jeg skal nok si det, sligt svineri som dere farer med. Du kan tro, du faar af mor!

Kath bare blaaste:

– Pyt! For mig kan du sladdre det du vil. Tror du slig en barnsunge som du skjønner dig noget paa denslags! Mor bare bér dig holde munden din!

Dermed reiste hun sig og gik fra ham.

Men fra den dagen brydde han sig saavisst ikke med nogen medlidenhed med Kath. Han lod hende gaa, der hun vilde med brevene sine og forsmægtingen sin!

[107] Men svinagtig kjedeligt blev det paa landet altsaa. Det var visst. Han gik og hang og slang og begyndte at tælle dagene til den fem og tyvende august. Saa hyggeligt han før og ellers kunde gaa og tænke med sig selv, saa blev ikke det heller til noget mere. Alting var blevet ørkesløst. Og læse – han havde ikke noget et læse heller! Napoleon kunde han jo ganske udenad!

En dag satte han sig til med brevpapir og blæk og pen. Han vilde skrive brev til Rolf Rogge, som han vidste var inde i Skaatefjorden nu i ferien. Og tante Vikka var rigtig fornøiet over, at han endelig havde fundet paa noget at gjøre, og skaffed ham papir af sit eget, pen, blæk og trækpapir paa bordet ovenpaa hos ham selv.

Da han havde siddet i en time eller halvanden, havde han skrevet en og en kvart side og spist halve penneskaftet til tante Vikka op ved at bide i det, mens han tænkte.

Han havde ikke et bitterste grann at skrive om til Rolf Rogge! Desuden – det var jo igrunden bare flaut. Skrive brev! Det gjorde ingen af de andre gutterne!

*

[108] Saa endelig! Heldigvis bestemte tante Vikka sig til at reise ind til byen alt den to og tyvende for at faa alt i huset hjemme i orden, til far og mor kom den fire og tyvende. Og den, som ikke graat, da han sad paa flyttelæsset paa Gudbrand Toftes kjærre, det var Peter.

Kath var naturligvis ogsaa gla. Men hun skabte sig sørgmodig. De to sidste dagene havde hun gaat rundt omkring nede i fjæren og oppe i udmarken og «sagt farvel» til alle stederne sine. Hun havde i det

sidste lagt sig til «hemmelige steder», hvor hun sad og læste eller ingenting bestilte.

Affekteret jentunge altsaa! Mere bedrøvet var hun da heller ikke, end at hun havde humør nok til at være ækkel hele veien indover, skjænde og grine – fordi hun maatte sidde paa flyttelæsset og ikke fik køre i gig'en med tante Vikka og bedstemor!

– Jo, mente hun, – det tar sig ud det, at komme anstigende til byen, dinglende oppe paa sligt et læss!

Og den sidste beten vei steg hun af og gik efter.

– Akkurat som du ikke kan sidde paa lass du ligesaavel som jeg! haaned Peter.

– Du – slig en guttehalp!

[109] – Du er vel en dame du, ligsom!

Kath svinsed med skjørterne og sakked alt agterud. Men da skrek Peter efter hende:

– De skulde bare ha sét dig, da du var marskalk Ney og red omkring i underbukserne ude i hestehagen!
Hæ – æ –!

I et nu var hun helt fremme ved læsset igjen:

– Peter – det sier jeg dig, at hvis du vover, ja om du *vover* at snakke om det til nogen dødelig sjæl paa jorden....!

– Hø! Hvad saa?

– Saa klager jeg til mor, og saa er du desuden en nedrig skurk!

Peter lo, saa han holdt paa at falde af læsset.

Til byen kom de, og istand kom huset. Og fire og tyvende august kom far og mor hjem fra udlandet med mange fine ting i kufferten baade til Kath og Peter, til tante Vikka, bedstemor og Stina. Og der var jubel og fryd. Og næste dag var det femogtyvende, og kl. ti formiddag gik Peter paa skolen i nye klær, som mor havde havt med.

Det var ganske høitideligt at gaa ind gjennom skoleporten. Pedel Olsen stod i fuldt puds og sa goddag og hilste, saa han knækked af paa midten, naar en af lærerne kom. Der [110] lugted nymaling i skolegangene, hist og her var der noget nyt at se siden før sommerferien, en diger ovn i trappesalen, nye numere paa klassedørene osv. Peter gik med en stolt følelse forbi sin gamle tredie-middel, op trappen til anden etage og ind i fjerde middel, sin nye klasse. Svinagtig kjækt var det at være kommet op i anden etage, hvor alle de høiere klasserne var!

Inde i fjerde middel var de fleste af gutterne alt kommet. Peter blev meget skuffet, ja han kunde gjerne si, at han blev opbragt paa dem. De var ikke det mindste høitidelige. De fór omkring og raabte og skrek og trætted om pladser og skjældte og smældte, som om det var paa en almindelig skoledag. Ingen af dem tænkte paa, at man nu skulde begynde et nyt skoleaar, at man ikke havde sét hinanden paa seks–syv uger,

– at man var kommet op i anden etage, og at det paala sin forpligtelse om at bære sig mere voksent ad!

Uf ja! Slig var det altid! *Han* var den eneste, som tænkte lidt!

Naa, det gik jo ikke an at la sig mærke med noget sligt. Og saa blanded han sig i de andres skrik og spektakel han ogsaa. Ingen sa noget høitideligt goddag til ham, og saa sa ikke han goddag til nogen anden. Han kom straks i vældig trætte med Rolf Rogge om [111]pladsen paa pulten. De regned og tælte omigjen efter alfabetet. Men de to gutterne, som sad igjen i fjerde fra ifjor, forlangte forretten til de to øverste pulterne. Herom stredes, – indtil rektor kom, og det blev stilt.

Rektor ordned med pladserne. De to gjensiddere beholdt de øverste pulterne, de andre fik sidde efter alfabetet. Peter kom ved siden af Gunnar Holm, hvad ingen af dem likte. De satte sig ned paa dobbeltpulten med et skummelt og misfornøid sideblik til hverandre. Forresten lod Peter som ingenting. Han skulde saavisst ikke agte paa, hvem han kom ved siden af –!

Rektor meddelte, at klassen skulde ha ham selv i historie. Det var nu ogsaa saa sin egen ære – at ha rektor til lærer. Sligt hændte ikke nede i første etage!

Rektor gik, og skravlen brød løs igjen. Hele klassen gjenlød af:

– Noget saa væmmeligt som at være begyndt igjen paa slaveriet! – At de ikke kunde ladt os faa ferie ialfald ugen ud! – Jenterne har faat ferien forlænget! – Ja, det er skammeligt! Sidde her igjen i bur.... osv. osv.

Peter sad og tænkte, hvor gla *han* var for at være begyndt igjen! Hvor koseligt her var i fjerde middel, meget mere voksent – rektor [112]selv i historie – paa gang med de store gutterne – vinduer ud til gaden! Men sligt gik det jo ikke an at si. De vilde haane ham ud for det. Han vilde just sætte i et raab han ogsaa om slaveriet og skoleslitet, han la benene op paa pulten til Sigurd Baarstad foran sig og satte en misnøid mine op, da pludselig Gunnar Holm skrek i høit over de andre:

– Jeg syns sandelig, det er hyggeligt jeg – at begynde igjen! Jammen syns jeg det!

Peter fik benene til sig og vendte sig rundt. Mens alle de andre skrek og lo og raabte haan udover Gunnar, betragted han ham forbauset og igrunden fuld af hemmelig beundring.

Da overlærer Thomsen kom og snakked om sin matematik, blev Peter siddende og skjele bort paa Gunnar. For det første likte han det, han havde sagt. Men mest beundred han modet hans. At han havde sagt det – saan ganske uden videre.

Thomsen gik, og atter blev Gunnar Holm forhaanet. Og Karl Nerdrum, som altid var den værste til at æggle sammen til slagsmaal, raabte borte fra vinduet:

– Du faar oppe dig du Peter, gut, skal du holde dig paa siden af slig en dyd! Gunnar liker sig paa skolen han!

– Det gjør jeg ogsaa! svarte Peter trodsig [113] og med en stor beslutning. Men han saa ikke hen paa Gunnar.

Et vældigt skraal opstod.

– Det blir en ren dydsbænk! – Skolepryd! – Forrædere! – Spyttslikkere

Men over alle lød Karl Nerdrums røst:

– Han tør ikke andet, Peter! Ellers faar han juling igjen – ligesom sidst.

– Juling, sa du! Af hvem kanske?

– Af Gunnar vel!

– Hø – den julingen har jeg ellers ikke kjendt noget til.

– Saa faar du kanske kjende den en anden gang! ærted Karl Nerdrum. Gunnar selv havde forsvaret sig mod de andre, ærtet dem op ved sin fuldstændige ro; nu vendte han sig til Karl Nerdrum:

– Ta dig i vare selv du Karl – at du ikke faar kjende juling, før du ved ordet af det.

Peter havde reist sig; han gik rolig hen til Karl Nerdrum, som imidlertid veg unnaf:

– Du kan passe din egen juling, skjønner du det! Hvad har du med at blande dig i andres sager! Den toskemaneren din kan du la bli at dra med dig hidop i anden etage! Nu ved du det!

Lærerne kom og gik, og alt klokken halv tolv var de færdige og fri. Og til imorgen ^[114] havde de ingen lekser. Det var bare at ta med de nye bøgerne, de havde faat opskrift paa.

Der blev ikke snakket et ord mellem Peter og Gunnar. De havde hele tiden siddet ved siden af hverandre med det samme morske ansigtet. Men Peter var stærkt betænkt paa at finde en leilighed til at si noget – bare noget ganske almindeligt. Det faldt sig ikke sliq, og de gik sammen med de andre. De havde samme veien hjemover et langt stykke; det havde mange, saa de kom til at gaa i flok. Den ene efter den andre gik ud af flokken, eftersom de naade hjem, hver til sin dør. Snakken og praten gik. Tilslut var bare Sigurd Baarstad imellem dem. Og saa gik Sigurd Baarstad. Gunnar og Peter gik side om side.

Et langt stykke havde de endnu at gaa. De sa ikke et ord. Peter var ganske rød i ansigtet af at være saa paa nippet til at si noget. Men de gik bare videre. De gik i takt, naturligvis. Men over en rendesten kom de i utakt. Peter tænkte paa, om han skulde bytte ben. Men før han fik gjort det, bytted Gunnar Holm ben. Da var det næsten umuligt at holde sig.

De nærmed sig Holms hus. Og Peter tænkte paa, om han skulde si adjøs, naar de skiltes. Det havde alle de andre gjort. De skridtet paa og var ved Holms dør.

^[115] – Adjøs! sa Gunnar og gik ind.

Det kom saa pludselig, saa Peter ikke fik summet sig til at si adjøs igjen. Saa gik han resten af hjemveien alene. Han ærgred sig. Kunde han ikke bare ladet som ingenting! Snakket løs med Gunnar som med hvemsomhelst anden! Det havde jo just været overlegent altsaa! Istedetfor at gaa og trykke sig. Gunnar var ganske anderledes modig, han!

Naar alt kom til alt, var Gunnar Holm igrunden den eneste gutten i klassen, som der var noget ved! Hvorfor de egentlig skulde gaa og være uvenner, var ikke let at skjønne, naar en tænkte over det. Den skidts politiken, som de havde slaas om ivaares – hvem brydde sig egentlig om den! Og saa *havde* de jo slaas om den! Saa det kunde være slut! Jo mere han tænkte paa det, des mindre syntes han, han havde imod Gunnar. Det var bare det, at de *skulde* være fiender! Og saa slige tosker som Karl Nerdrum, som ægglet dem ihop! Nu, han altsaa skulde sidde ved siden af ham, skulde han igrunden gjerne være venner med Gunnar. Hvis det lod sig gjøre at bli det!

Det var vanskeligt at faa det til. Saa ikke Gunnar eller nogen skulde gaa hen og tro, at han forsoned sig med ham, fordi han var rædd for ham.

Hø – rædd! Rædd for Gunnar Holm

[116] Aaja, *lidt* rædd var han nu da; det maatte han tilstaa for sig selv. Gunnar *var* stærkere end ham. Det vidste han inderst inde i al hemmelighed; fra slagsmaalet i mai. Det var paa nippet dengangen. Havde Gunnar holdt paa et lidet grann længer, saa havde han git sig for ham. Slagsmaalet blev stoppet just i rette tid af skoleklokken, som ringte ind.

Men det var da ikke derfor alligevel, at han gjerne vilde forsones sig med Gunnar. Selv om det bar til med juling, saa skulde han da nok staa for den dasken. Og der var jo ingen skam i juling af en, som var ældre. Høiere var han ogsaa, Gunnar.

Nei, det var ikke det. Men dette idag havde git ham slig lyst. Og naar han tænkte sig om, saa var det ikke urimeligt, at Gunnar selv helst vilde bli venner med ham. Gunnar var den, som først snakked til Karl Nerdrum. Han havde ogsaa sagt adjøs. Og byttet ben!

Peter blev ganske rød, naar han tænkte paa, hvordan han selv havde gaat og betænkt sig! Men det kom jo igrunden netop af, at han saa gjerne havde villet!

Nei – jo! Han skulde gjerne bli godvenner med Gunnar Holm! Det var blevet saa ødsligt med étt allting – efter de par timerne paa skolen. Saa optat som han var gaat hjemmefra [117] i de nye klærne og havde tænkt paa det høitidelige. Og saa kom han midt iblandt dem igjen..... det var ligesom han var flaadd for noget. De havde tat glansen af det. Nu *var* det virkelig sure slitet med skolen, som var begyndt. Han kunde jo ikke gaa alene og syns, det var morsomt!

Og saa havde Gunnar sagt det – bent frem! Og naar han sa det, saa var det jo fordi han mente det. Gunnar tænkte altsaa ligedan som han. Kanske i mere end dette. Kanske i alt muligt! Da kunde de ha det svinagtig hyggelig sammen. Alt det, han havde tænkt i sommer. Han kunde kanske faa Gunnar med paa det

*

Om eftermiddagen fik Peter et brev med fra far til boghandler Moe, hvori der stod, at Peter maatte faa de bøger, han havde paa listen sin. Nye bøger var det altid morsomt at faa. Og iaar var der saa mange nye, som skulde til. I fjerde middel skulde de jo begynde med latin, matematik og fysik; en større bibelhistorie skulde de ha og en ny tysk læsebog.

Og saa alle de nye gløse- og stilebøgerne!

[118] Peter havde slig brændende lyst til at gaa indom Gunnar Holm og spørge, om de ikke skulde gaa sammen til boghandleren. Gunnar maatte jo ogsaa kjøbe idag!

Peter drev nede paa gaardspladsen og ude paa husbryggen, rastløst omkring, mens han tænkte paa dette. Ganske hed var han ved tanken om at gaa slig ret paa Gunnar – lade som ingenting

En stund efter stod han i entréen hos Holms og ringte paa. Han havde aldrig været inde hos Holms. Entréen var liden og styg, og det lugted vondt. Pigen kom og lukked op.

– Er Gunnar hjemme?

– Ja. Værsgod – op trappen og tilhøre, der er værelset hans.

Peter gik op loftstrappen og fandt i halvmørket deroppe en dør tilhøre. Han banked paa. Ingen svarte. Saa banked han paa igjen. Da endnu ingen svarte, aabned han døren ganske forsigtig.

Det var et lidet kvistkammer med skraatag, og i skraataget et svært loftsvindu, som var til at løfte op; det stod halvaabent, holdt oppe af en jernstang med huller i. Under vinduet stod et lidet bord, ved den ene væggen en seng. Og i sengen laa Gunnar Holm næsegrus og smaagraat. Han hverken saa eller hørte.

[119] Peter blev staaende i aabne døren, uviss Saa kremted han.

Gunnar fór op af sengetæppet og derefter frem paa gulvet. Han var rent forgraat i ansigtet, hoven og rød; nu ogsaa frygtelig generet.

– Goddag, sa Peter. – Jeg vilde bare høre, om du ikke skulde ud du ogsaa og kjøbe de nye bøgerne. Saa – saa kunde vi følges?

Gunnar havde faat frem lommeørklædet, pudsed næsen og tørked sig i ansigtet. ¹¹²

– Jo, sa han. Jo, det kan vi godt, ja, det vil si – nei, jeg skal egentlig ikke kjøbe bøgerne rigtig endnu

– Men vi skal jo ha dem med imorgen! sa Peter.

– J – ja – a. Vi skal da det ogsaa

Det var hyggeligt af dig at komme, gut. Værsgod, – sæt dig ned lidt. Det haster jo ikke!

– Tak! sa Peter og satte sig paa den ene stolen, som var i værelset. Der var en til, men den brugtes til vaskeservant. Og Gunnar satte sig paa bordkanten.

Der var taust imellem dem en lang stund. Gunnar blev ved i al hemmelighed med at tørke øinene; af og til kom der et hikst i halsen paa ham, som han ikke kunde holde tilbage. Endelig sa han igjen:

[120] – Det var hyggeligt, du kom indom.

– Det er jo paa veien, sa Peter. Efter en stunds forløb sa Gunnar, mens han smilte lidt i det forgrædte ansigtet:

– Vi er jo fiender, ved du.

Peter smilte igjen:

– Jeg tænkte, vi kunde vel altid kjøbe bøger sammen for det!

Nu lo de begge. Endelig sa Peter:

– Jeg syns, vi kan holde op med det tøvet jeg, gut. Ikke har jeg noget at være uven med dig for!

– Det syns jeg ogsaa. Vi er da ikke barnsunger heller! Og den ægglingen til Karl Nerdrum og de andre kan vi vel altid komme over!

– De er nogen unger er de!

– Det mener jeg ogsaa, sa Gunnar.

– Og aldrig vokser de fra det heller, sa Peter.

– Nei. Det er rart med det. En kan næsten ikke være venner med dem længer, syns jeg.

– Nei – har du sét sligt! En maa da bli ældre engang! I fjerde middel da gut! Ikke har de interesse for nogen ting, ikke én af dem!

– Det skulde være Just Balle, sa Gunnar, – men han er jo en tulling.

[121] – Han da, stilken! Slig en brillepeter og pughest! blaaste Peter.

– Ved du, han skriver digte, den tosken! Nogen lange nogen. Han viste mig en hel skrivebog fuld her i sommer engang. Vi bodde jo saa nær hverandre, ved du. Inde paa Myre.

– Ja tror du ikke, jeg ved det da! Han *er* gæln han. Og væmmelig indbildsk og ingenting tess forresten.

Atter blev der stilt. Saa sa Peter igjen, mens han trommed paa bordet og saa ud for sig:

– Det var kanske nogen af dem, som kunde bli hyggelige, hvis én bare fik dem til!

– Ja, sa Gunnar, – bare nogen begyndte!

Peter smilte og saa op:

– Vi faar begynde vi to, gut!

– Ja, jeg vil gjerne! svarte Gunnar.

Efter dette fulgte en lang stilhed. Uden at se op spurte endelig Peter med lav stemme, lidt genért og forsigtig:

– Hvad var der iveien med dig – da jeg kom?

– Aa – skidt – det – det var ingenting.

Peter angred paa, at han havde spurt. Men om lidt sa Gunnar:

– Ikke for det, jeg kan ligesaagjerne si det til dig. Du sladderer vel ikke?

[122] – Sladderer! Er du gal, gut!

– Ja, for nu skulde vi jo være venner.

– Ja, ordentlig, det kan du lite paa! bedyred Peter.

– Det er ikke saa greit, ser du, begyndte Gunnar efter lidt betænkning, – du ved ikke sligt du naturligvis. Men det er det da, at far, ser du, min far han var saa ude af sig idag, da jeg viste ham den lange listen over alle de nye bøgerne

– Hv – orfor det da? spurte Peter forundret.

– De koster jo svinagtig mange penger da, ved du!

– Naturligvis, sa Peter skamfuld. For en tosk han var!

– Og saa maa én jo ha dem da, ved du, – bøgerne altsaa.

– Ja, én maa jo det.

– Og det er svinagtigt det altsaa, naar – naar én ikke har nogen rig far.

Efter en stunds taushed spurte Peter:

– Fik du ikke pengene?

– Nei. Men jeg faar dem da, naturligvis. Bare at jeg jo gruer mig til at gaa ned og bé om dem.

– Ja, det skjønner jeg saa inderlig vel. Og iaar er der saa mange ogsaa.

[123] – Ja just.

– Du – end om jeg bad om dem – pengene altsaa – for dig? raabte Peter med et lyst indfald.

– Hos far? Er du gal! Nei – aanei – det gik nok ikke an!

– Nei, nei, – jeg mente bare, – du skjønner – det et tidt at jeg har faat en anden til at bé far og mor om noget, som jeg ellers kanske ikke fik

– Ja, men det er ikke slig med dette her, ved du, – penger! Forresten er det bra, du kom. For nu gaar jeg ned og sier, at du er kommet for at faa mig med ud og kjøbe bøgerne. Saa har jeg ligesom noget at begynde med, ved du, til far. Og saa husker han bedre paa, at vi jo allesammen maa ha bøgerne.

De gik begge ned. Foged Holms kontor var i første etage, nedenfor entreen. Ude paa gangen mødte de foged Holm selv. Han hilste hyggelig paa Peter.

– Det er det, far, sa Gunnar, – at Peter er kommet for at faa følge til Moe efter de bøgerne, du ved

– Si mig nu, min gode mester Peter, sa foged Holm spøgefuldt, – er det nu ganske absolut nødvendigt, at dere har alle de bøgerne?

[124] – Ja, desværre! bedyred Peter med huen i næven og sine alvorligste øine paa fogden.

Fogden smilte og klapped Peter over hovedet:

– Du sier desværre du ogsaa, lille Peter, ja du kan saa si far! Naa, Gunnar, mener du denne strækker til? Fogden holdt en tikroneseddel frem.

– Aa – ja da, tak! sa Gunnar.

– Farvel, mine herrer, sa fogden og gik op ad trappen.

– Hele veien bortover til boghandler Moe gik Peter og tænkte paa, hvor Gunnar havde grædt, da han kom. Og saa paa foged Holm, som var slig en snil mand.

Inde hos Moe viste det sig, at tikroneseddelen til Gunnar *ikke* strakte til alligevel. Der var især et digert leksikon, som var saa skammelig dyrt.

Peter tog Gunnar bort i en krok af butiken og hvisked endel, som Moe ikke kunde høre. Saa kom de begge tilbage til disken.

– Men jeg skal ha to tyske læsebøger! sa Peter.

– Skal du ha to? Det staar ikke paa listen din, gutten min! sa Moe.

– Nei, for jeg har glemt det. Jeg skal ha én til min søster ogsaa.

[125] Peter fik to tyske læsebøger, og Gunnar slap ud med sine ti kroner, eftersom han ingen tysk læsebog kjøbte. Peter betog Gunnar enhver tvil:

– Moe sender regning paa bøger til far hvert nytaar. Og da kan du vide, han ser ikke efter engang!

Hjemover gik de saa, straalende fornøiet begge to over sin snedighed!

*

I den ugen, som fulgte, var Peter og Gunnar Holm sammen hver dag. I klassen lod de aabenlyst gutterne se, at de var godvenner, og paa pulsten havde de det saare koselig. Baade til og fra skolen gik de sammen hver dag.

Om eftermiddagen kom Gunnar bort paa gaardspladsen til Peter, og her lekte de til aftens. De to alene og rasende hyggelig! Det viste sig, at Gunnar var en sjelden kar. *Han* interesserte sig! Ganske anderledes

ordentlig, end Peter nogensinde havde tænkt sig. Han havde læst alle Ingemanns romaner og mange af Walter Scotts, ialfald Ivanhoe og Quentin Durward og Talismanen. Og nu holdt han paa med Zacharias Topelius' Feltlægens historier. ^[126] Og saa fortalte han Peter bøgerne, og saa lekte de det. Mest lekte de Richard Løvehjerte og Gustav Adolf.

Men ikke bare det kunde Gunnar. Han havde fundet frem hos sin far nogen smaa bøger i grønt papirbind, én om krigene i Norditalien med Napoleon III, Victor Emmanuel og Garibaldi og en anden om krigene mellem Danmark og Tyskland i 1849 og 1864. Og især den sidste var Gunnar inde i. For hans far havde fortalt en mængde om krigen i 1864. *Hans far havde været med i selveste krigen!* Han havde to arr efter kuglesaar, et i haanden og et paa maven!

Dette var Peter ganske betat af at høre. Ikke for det, at han tvilte paa, hvad Gunnar fortalte, men for at faa høre mere om det, spurte han sin far, om han vidste, at Gunnars far havde været i krigen.

– Foged Holm ja! sa far, – han har jo Dannebrogskorset siden Als!

Tænk, at der havde Peter gaat i alle aar og ikke havt anelse om, at de bodde lige tæt ved siden af en Dannebrogsmænd, som havde været i krig! Som havde gaat frem i kugleregnet og selv skudt med gevær! At man her i byen altsaa havde en virkelig kriger!

En aften kom mor ned og spurte, om ikke ^[127] Gunnar vilde være hos Peter tilaftens. Og saa etpar aftener efter hændte det, som Peter havde ønsket saa forfærdelig, – at han blev buden tilaftens til Gunnar!

Da de havde spist, sad de inde i stuen hos Holms og spiste tyttebærsyltetøi. Og fogden sad og snakked med dem. Saa spurte Peter – ganske skjælvende i stemmen:

– Er det sandt, at De har været i krigen?

– Ja, sa foged Holm, – det er nok sandt det, Peter far! Se her skal du se bevis for det ogsaa! Og saa rakte fogden frem den venstre haanden og viste ham et rundt, skrumpent arr.

– Det er en redelig preusserkugle det der.

– Aa! Gik den tværs igjennem?

– Ja – her ser du – ud paa den andre siden!

– Hvordan fik De den kuglen?

Og saa tændte foged Holm en ny pibe, og saa fortalte han om, da han var ganske ung løjtnant paa Als, og da Preusserne gik over sundet, og de danske skulde jage dem tilbage. Og han havde anførselen af et kompani soldater, som stod i en kratskog og ventede paa ordre. Og saa begyndte det at smælde og skyde fra krattet paa den andre siden af en aaben eng, de stod ved. Og svup! svup! sa det i busk og blad af kuglerne, og ret som ^[128] det var saa skrek en af soldaterne og faldt, truffet af en kugle.

– Var – var De ikke rædd da?

– Aajo, aajo da, visst blir man noget rædd da, ser du. Men jeg var jo løjtnanten jeg da, ser du og næsten bare gutungen, og saa gjaldt det at vise sig kar for de skjæggede soldaterne, som han kommandérte over. Saa jeg gjorde mig kjæk da, skjønner du. Og saa kom kommandoen: Frem skulde vi over engen midt imod kuglerne, ret i bøssepiberne paa Preusserne, som laa bag en jordvold paa den andre siden. Og jeg løfted sabelen min og kommandérte fremad og sprang foran da ser du – og var saa halvgal af at skulle være kjæk og af at være rædd, saa jeg hverken sansed eller tænkte, bare rendte frem over engen i rasende fart – – saa fort at soldaterne mine ikke kunde følge; de var langt bag mig; det har en af sergeanterne siden fortalt mig, for jeg hverken saa eller sansed altsaa – bare rendte frem. Og før jeg vidste ordet af det, stod jeg oppe paa jordvolden, og foran mig, midt imod, to meter fra, stod en preussisk soldat, blek som et lig, rædd saa han risted, og han løfted geværet sit og skjød – og saa ved jeg ikke mere. Jeg vaagned op igjen længe efter; og over mig stod en tysk doktor og en soldat, ^[129] og jeg hørte doktoren si paa tysk: – Ham kan vi la ligge, han dør om en halv time! Og saa gik de fra mig. Men saa skrek jeg af al magt: – Nei! Aanei da! Jeg lever! Jeg dør ikke! Jeg er ganske frisk! Doktoren vendte tilbage, undersøgte mig engang til og rysted paa hovedet: – Ach mein braver Junge, De er skudt tværsigjennem maven – De faar bé Fadervor saa fort som mulig Men jeg tigged og bad saalænge, til de tog mig med og la mig paa en vogn og kjørte mig til lasarettet. Her saa atter en ny læge paa maven min – da først kjendte jeg, at det gjorde vondt dernede – og han sa til sygepleieren: – Han lever ikke længe, sa han. – Kuglen er gaat tvært igjennem maven – se her, ind paa den ene siden og ud paa den andre! Saa bredde de paa mig efter at ha vasket maven min lidt, og jeg faldt bort i en døs. Slig laa jeg i mange dage. Og da de til sin forbauselse saa, at jeg levde med gjennemboret mave, saa undersøgte de sagen nærmere. Og det viste sig, at jeg i øieblikket havde bøiet mig paa noget vis, saa kuglen bare saavidt havde løbet langs skindet indvendig uden at røre selve maven min. Og fjorten dage efter var jeg frisk igjen som en fisk!

Peter sad med lysende øine og hørte paa.

^[130] Og han spurte om mange ting, som han havde ønsket at kunne faa rede paa om krigen, og foged Holm svarte, forklared og fortalte. Og tilsidst gik han ind og viste frem Dannebrogskorset sit til Gunnar og Peter. Ja, det var den morsomste aften, Peter havde oplevet! Og han elsked og beundred foged Holm, som jo ogsaa var rasende snil til at prate og fortælle. Og endda han jo altsaa ikke var militær, men bare foged, var der alligevel noget krigersk kjækt ved ham. En kunde saa godt tænke sig ham i uniform!

Gunnar var da heller ikke lidet stolt af sin far, da Peter sa godnat og gik, efterat de to havde siddet alene en stund paa Gunnars værelse og snakket om ham og alt, hvad han havde fortalt!

– – – Men under alt dette nye gik nu Peter alligevel og brændte med sit. Og en Dag skulde han faa talt til Gunnar om Napoleon! For alt andet blev nu alligevel smaating mod ham da! Drost Peder Hessel og Karl af Riise, Richard Løvehjerte og Quentin Durward, Gustav Adolf og Bertelskjöld, ja, det var jo storartet nok, men det var da alligevel saa langt borte, saa evig langt tilbage i tiden! Og selvom jo Garibaldi og Victor Emmanuel og Helgesen, Rye og Schleppegrell var nærmere ^[131] endnu end Napoleon den store, – saa var de da ikke slige vældige karer som ham!

Ofte om aftnerne tog Peter frem bogen om Napoleon og saa paa billederne. Det var ligesom at vende tilbage til det egentlige det – efter leken med Gunnar om eftermiddagen. Ja, han kunde tidt synes, at han ligefrem var forræderisk mod Napoleon, fordi han ikke tog ham med mellem sig og Gunnar.

Og saa endelig en dag, de sad nede paa bryggetrappen og var færdige med et sjøslag mellem Tordenskjold og Svensken – med svære plankestubber til skiber og mursten til kanonkugler – spurte han Gunnar:

- Du – har du læst noget nogengang om Napoleon?
- Nei, ikke noget rigtigt saan. Bare paa skolen, ved du.
- Det var gutten sin da, ser du!
- Napoleon ja! Du kan vide, jeg ved da saapass!
- Jeg elsker Napoleon! Du skal faa laane bogen min om ham. Med billeder i, ser du, storartet morsom!

Og Gunnar laante bogen og læste den. Og til Peters glæde og stolthed blev Gunnar ligesaa begejstret for Napoleon som ham selv.

Efter de første otte dagene paa skolen [132] slutted læsningen, og de skulde ha seks dages eksersits ude paa byengen. Det var rasende morsomt. For det første slap de skolen og lekselæsningen. Og saa var selve eksersitsen det kjækkeste i verden. En ordentlig lek, i fuldt alvor og under kommando, hver eneste gut paa skolen. Og iaar var fjerde middel med i kompagni numer to, blandt de mellemste gutterne, fjerde, femte og sjette middel.

Over hele skolen kommandérte politifuldmægtig Skog, som var reserveløitnant, og som kom i uniform. Over første kompagni kommandérte gymnastiklærer Rasmussen, over tredie politibetjent Jensaas, som havde været sergeant, og over andet kompagni – Hans Kleve! Hans Kleve, som selv gik paa skolen! Rigtignok i tredie gymnasium, men han var da skolegut! Den største og stærkeste gutten paa hele skolen var ellers Hans Kleve, og nu gik han nede i den ene enden af byengen og svinged en gammel sabel og kommandérte fjerde, femte og sjette^{B3} middel, saa det klang over hele engen.

Efter de to første dagene blev andet kompagni inddelt af Hans Kleve i to tropper. Over hver trop var en tropschef, og det blev Hans Aanesen og Jens Tostrup i sjette middel. Saa blev hver trop igjen delt i to halvtropper, [133] og halvtropschefer blev én fra sjette, to fra femte middel og – Gunnar Holm!

Det var en ære for fjerde middel, at en af klassen blev halvtropschef; og ingen kunde misunde Gunnar, at han blev valgt; for han var ubestridelig den staseligste gut i fjerde. Naturligvis – Peter kunde jo nok havt lyst til at bli halvtropschef! Men han var gla for, at det blev Gunnar og ingen af de andre.

Fra nu af gik eksersitsen paa med en anden fart og glans. De fik sig uddelt skolens geværer, de større gutterne fik de gamle, tunge flintebørserne fra arsenalet, de mindre – som hele fjerde middel – fik trægeværer. Og saa ekserserte de afdelingsvis; etpar gange ogsaa halvtropsvis, saa Gunnar kom til at kommandere.

Morro var det!

Og endnu hyggeligere end før havde de det nu sammen om eftermiddagene hjemme paa gaardspladsen og bryggen, nu de ingen lekser havde at tænke paa. Naar der var hvil under eksersitsen,

samled politifuldmægtig Skog alle «officererne» oppe om sig i hjørnet af byengen. Der var ogsaa Gunnar med, og om eftermiddagen fortalte han da Peter alt, hvad der blev sagt og pratet. Især var Gunnar blevet gla i Hans Kleve, som var ualmindelig ^[134]hyggelig og kammeratslig. En dag, de gik hjem alle de kommanderende i flok, gik de ind til konditor Eriksen; og der spanderte Hans Kleve paa Gunnar og havde behandlet ham ganske som kamerat og ladt ham sidde mellem Skog og Rasmussen og Jensaas og de andre, som om han var én af dem!

– Det maa være svinagtig morsomt, du! sa Peter.

– Kan vide det, gut! Det er ligesom én er blet noget til menneske, ser du. Rent venner med dem, ser du, de store gutterne!

– Du blir rent overlegen over mig snart nu! sa Peter med et smil.

– Tosken! Du ved da, at ingenting er saa koseligt som vi har det. Jeg bare savner, at du er med, naturligvis. ¹⁴Kun slige gutter skulde vi ha i klassen, ser du. Da kunde det være noget.

– Ja, de er rene barnsungerne, kan du tro! De skjønner ikke alvor i nogen ting. Eksersitsen gjør de bare paa jøn, og Hans Kleve syns de bare er vigtig; dig fniser de til – aa, de er væmmelige! Peter dunked næven i den tomme kassen, han sad paa.

– Det skal bli morro at komme op i sjette middel, for eksempel! sa Gunnar. – Da maa da de andre ha vokset!

^[135]– Aajo, tro det! sa Peter.

Efter en lang taushed, hvori Peter sad tankefuld, sa han endelig:

– En kunde kanske prøve paa at faa dem likere.

– Hvordan det?

– Aa, jeg har tænkt meget paa det, jeg. Jeg har for eksempel tænkt paa, at vi skulde se at faa dannet en forening.

– Haa! med de toskene!

– Ja nei, vi maatte begynde du og jeg altsaa. Og saa indvie én først; og siden én til, eftersom vi fandt dem ud.

– Ja–a. Kanske! sa Gunnar. – Saan lidt efter lidt kunde det kanske gaa an at samle de bedste. De rene toskene og pøblerne kunde vi jo bare holde udenfor; dem altsaa, som ikke eier en tanke i livet paa andet end jøn og leven.

– Ja, sa Peter, du kan tro, jeg har tænkt paa dette her! I hele sommer, ser du! Jeg syns, det maatte gaa an, at vi ogsaa gjorde noget. Du kan tro, saan en kar som Napoleon for eksempel, han var ingen tosk han, da han var i fjerde middel.

– Men hvad skulde den foreningen gjøre, mente du?

– Aa – alting; jeg mener bare, at det ^[136]skulde være en forening til alvor. Vi skulde holde møder hver lørdag for eksempel – saan som gymnasieforeningen du ved. Vi maatte gjøre det hemmeligt. Og der kunde vi snakke og bli enige om alt muligt. Leke morsomt slig som vi her, du og jeg. Det kunde da være morro om vi var mange, som var enige!

– Vi fik næsten gjøre en avis da! sa Gunnar eftertænksomt.

– Ja naturligvis. Men først maatte vi ha love.

– Ja. De maa du og jeg lave paa forhaand. Og saa et navn! Vi kunde kalde den «Concordia» for eksempel.

– Nei ved du, jeg har tænkt paa navnet. Jeg syns, vi skal kalde den «Napoleonsforbundet».

– Det var ikke dumt! Netop saan alvorligt!

– Ja, jeg mener, én faar da begynde at tænke paa, at en skal bli voksen og bli til noget i verden. Og da syns jeg netop, «Napoleonsforbundet» er passelig.

– Ja, kom saa gjør vi dette, du! Vi begynder straks! Gunnar sprang op.

– Men i dybeste, dybeste hemmelighed naturligvis.

– Naturligvis. Vi begynder med at skrive lovene.

^[137]Peter gik ind efter papir og blyant. Og helt til aftens sad de paa kassen nede ved bryggen og skrev love for Napoleonsforbundet.

Eftersom de snakket om denne sagen den dagen og næste dag, blev den mere og mere storartet, og lovene blev flere og flere. Tilsidst havde de planlagt ikke bare foreningen i fjerde middel, men efter Peters tanke ogsaa dens udvidelse til hele middelskolen og siden til andre skoler i andre byer.

Hele dagen fra om morgenen af tænkte Peter paa Napoleonsforbundet; han fandt ud nye love og regler for hver time og glæded sig rasende til, at de kunde begynde!

Han havde slig brændende lyst til at fortælle det til Kath. Kath vilde skjønne det saa godt. Og saa var det det, at en af lovene var, at Napoleonsforbundet skulde ha et mærke. Han havde tænkt sig et rødt baand med et gult N broderet paa. Og det vilde han faa Kath til at sy.

Efter alt, hvad Gunnar havde fortalt, forsoned han sig nu mere med, at Kath gik med Hans Kleve. For det gjorde hun. Næsten hver eneste eftermiddag. De slog kroket borte i haven til Aanensen en mængde gutter og jenter. Og naar de var færdige, fulgte Hans Kleve Kath hjem. Hun var temmelig vigtig ^[138]om dagen forresten. Men naar hun fik vide om Napoleonsforbundet, vilde hun nok faa respekt!

Han snakket ikke om dette til Gunnar. For Gunnar kjendte jo ikke Kath. Han maatte jo bare tro, at hun var en ganske almindelig jente.

Og saa en kveld fortalte han det hele til Kath og viste hende lovene. Og ganske rigtig, Kath syntes, det var udmærket, og hun loved alt imorgen at sy færdig to mærker af silke, ét til Peter og ét til Gunnar. Ja hun sa mange ting om lovene, som var meget kloke, og som han vilde forandre dem efter!

Dagen efter var det sidste eksersitsedag. Peter havde aftenen forud skrevet lovene helt om og med skjønnskrift. Han gav dem til Gunnar om morgenen, forat han skulde læse dem, inden de mødtes paa eftermiddagen.

Den sidste eksersitsedag var vældig morsom. Politifuldmægtig Skog kommandérte hele skolen i én bataljon med mange manøvrer og kunster – svinagtig kjækt og soldatermæssigt. Og Peter gik med trægeværet paa skulderen i rent festligt humør.

I lommen havde han det ene mærket, som Kath havde gjort færdigt straks igaarkveld. Det andet skulde være færdigt nu til middag.

[139] Da eksersitsen var endt med, at politifuldmægtig Skog udbragte et hurra for rektor, som var tilstede paa byengen, blev han og alle officererne budne ind paa et glas vin til rektor. Og det blev ogsaa de gutter, som var trops- og halvtropschefer. De fik siden vide, at det var Hans Kleve, som havde faat det til.

Om eftermiddagen kom Gunnar straalende og fortalte om, hvordan der havde været i stuen hos rektor med vin og kager. *Han* havde ogsaa faat portvin af fru rektorinden selv! Og fire kager havde han spist.

Og saa – blev «Napoleonsforbundet» stiftet.

De stod ved kassen paa bryggen, – der var man saa prægtig alene og uforstyrret. Gunnar læste høitidelig op lovene. Da han var færdig med det, tog Peter op af lommen mærkerne, som var nydelig broderet, et gult N paa rødt silkebaand. Gunnar blev jo svært overrasket. Og Peter fæsted det ene mærke med knappenaal paa Gunnars jakke, og Gunnar fæsted det andet paa Peter.

Saa gav de hverandre haanden.

– For troskab og ære! sa Peter. Det var forbundets valgsprog.

– For troskab og ære! sa Gunnar.

Og saa var Napoleonsforbundet stiftet.

[140] De sad sammen i forbundsmøde nede paa bryggen, helt til det skumred. Og saa skiltes de med et fast, høitideligt haandtryk.

Udenfor huset mødte Gunnar Kath og Hans Kleve. Han letted paa huen og gik hjemover. Men et stykke paa vei raabte nogen paa ham. Han snudde sig; det var Hans Kleve.

– Du gaar saa fort, Gunnar, sa Hans Kleve. – Vi kan jo slaa følge den beten, ikkesandt?

– Jo – naturligvis – gjerne det! sa Gunnar.

– Du er svært fine venner med Peter du, har jeg skjønt.

– Ja. Han er min bedste ven, Peter.

– Si mig en ting, Gunnar du, – har dere nogen morro egentlig dernede i fjerde middel?

– Aanei. De er noksaa dumme gutterne i klassen.

– Jeg syns, jeg har sét det ja. Naar jeg tænker paa, hvordan vi havde det i min tid i fjerde – det var andre dage det, ser du.

Og saa fortalte Hans Kleve om, hvor morro de havde havt han og hans klasse opigjennem alle aarene. Om hvordan de havde lekt indianere hver høst hele klassen sammen, om krig med gutterne i nordbyen, om et buekorps, de havde havt – om vinteren med snefæstninger, ^[141] hele store slag oppe bag byengen med nordbygutterne, dels alle paa engang, dels tvekampe mellem de stærkeste. Det lød ganske ualmindelig morsomt!

– Men vi holdt sammen vi, ser du. Hele klassen. Og engang i fjerde middel slos vi med femte middel og julte dem paa byengen. Fordi de var vigtige paa skolegangen mod os, ser du, og paa gymnastiken, hvor vi var sammen med dem. Vi holdt sammen og havde høvdinger og leven hele aaret rundt. Ingen kom os nær, maa du tro! Ikke engang lærerne paa skolen ofte! Vi nægted, ser du, alle som én. Hvis nogen ikke lystred eller var forræder, lod vi ham løbe spidsrod!

– Spidsrod?

– Ja. Vi stilled os op i to tætte rader mod hverandre. Og saa tvang vi fyren til at løbe mellem raderne, mens vi smeiste til ham af alle livsens kræfter. Sladdred han, saa fik han spidsrod engang til. Ja, slig havde vi det. Men dere gaar og somler, syns jeg.

– Ja, vi gjør det. Det er sandt det, sa Gunnar. – Men nu kanske skal det bli anderledes!

– Jasaa?

– Ja – a. Peter og jeg har besluttet os til at forandre klassen.

^[142] – Det er ikke daarligt! Men hvordan det da? Det vilde jeg fælt gjerne vide! For jeg interesserer mig for dere jeg, ser du!

– Jo. Vi har stiftet en forening, Peter og jeg. Og lidt efter lidt skal vi faa de andre gutterne med.

– Forening du! Hvordan forening? Hvad gaar den ud paa, mener jeg.

– Ja – det er ikke saa let at forklare, ser du men love har vi skrevet alt.

– Hvad staar der i de lovene?

– Du skal gjerne faa se dem. Se her er de! Men du skjønner, det er hemmeligt!

– Naturligvis! Du kan la mig faa laane dem hjem, saa jeg kan læse dem. Kanske kan jeg hjælpe dere med noget!

– Ja tak, det vilde være svinagtig kjækt – - - - -

Peter fortalte om aftenen til Kath, at forbundet var stiftet. Han var uhyre gla, sad og prated til langt paa kveld inde paa sengekanten til Kath.

– Næsten det morsomste af det hele, ser du, det er at ha slig en ven som Gunnar!

– Ja, det skjønner jeg nok, sa Kath.

– Der er ven det, ser du. Slig for liv og død altsaa. Nu førstens skjønner jeg det, [143] hvad det vil si at være venner, nu naar jeg har faat Gunnar. Og tænk Gunnar og jeg som var slige uvenner!

– Ja men det er ofte slig, ved du. Netop de bittreste fiender kan bli de bedste venner.

Saa hørte de far og mor gaa i trappen, og Peter sprang ind til sig selv.

*

Næste dag paa skolen havde Gunnar og Peter bestemt, at de skulde aftale med Sigurd Baarstad, at han skulde komme hen i gaarden til Peter og leke. Og saa vilde de indvie ham i forbundet. Han skulde være den første; for Sigurd Baarstad var igrunden en svært koselig kar.

Men i sidste time kom rektor ind i klassen og meddelte, at hvis veiret holdt sig, skulde der være skoletur imorgen! Og saa blev der ikke snakket til Sigurd Baarstad. Alle blev jo optat med skoleturen naturligvis, og hjemover gik hele klassen i flok. Eftermiddagen gik med at lave istand niste. Gunnar kom og fik laane Kath's randsel. Den var lidt istykker – havde jo ikke været brugt paa mange aar – og saa sendte mor den til sadelmageren. Senere kom [144] ogsaa Rolf Rogge og spurte, om de havde en randsel at laane ham. Men det havde de ikke. Og saa gik Rolf, Gunnar og Peter ud sammen for at faa laane en. De blev tilslut et helt følge, som skulde kjøbe ind niste og laane forskjelligt hist og her, remmer, randsler og sligt.

Og næste morgen klokken syv mødtes hele skolen paa skolegaarden. De blev opstillet som ved eksersitsen og marscherte ned til bryggen og ombord paa «Nøkken». Og saa damped «Nøkken» afsted med dem ind til Storfjorden, hvor de gik iland. Saa marscherte de igjen en times tid opover til Simen Langnæs, hvor de skulde være.

Peter havde bringebærsaft i fars reiseflaske, som hang i rem over skulderen, og randselen paa ryggen. Turiststøvlerne var saa lange, at de rakte næsten tilknæs, saa han kunde putte den allernederste bukseranden ned i dem. Det saa ud som han havde lange bukser nedi støvlerne. Foran hele kompagniet gik tre hornblasere og en trommeslager, som var leiet. Det hele var ualmindelig kjækt.

Rektor og nogle af lærerne kjørte iforveien opover paa karjoler. De yngre af lærerne marscherte med. Bodding og Ingstad kommandérte ogsaa hver sin afdeling istedetfor Skog [145] og Jensaas, som naturligvis ikke var med. Hans Kleve kommandérte andet kompagni.

Oppe paa Langnæs blev der git hel fri. Og alle spredte sig i flokker og klynger, fandt koselige steder og indretted sig hver med sine nisterandsler og væsker og poser, og hvad de nu havde nisten sin i. Nogen af

de større gutterne blev sat til at passe lidt paa de mindste nede i forberedelsen. De havde desuden sine tre lærerinder til at stille for sig. Og madam Simen havde to digre kjedler og en vældig gryte inde paa baarstupeisen fulde af kaffe. Den kostede tre øre koppen; og hver gut havde kop med selv, det havde rektor sagt paa forhaand.

Hele tunet paa Langnæs blev som en eneste leir fuld af leven og spektakel, madpapir, saftflasker, randsler, skrik og skraal. Og der blev spist og drukket kaffe og saft og vand, og som en elv gik der en uafsladelig strøm ind til baarstuen til madam Langnæs og kaffen.

Rektor selv og alle lærerne gik omkring og saa paa og var hyggelige, prated med alle og enhver, spøkte og lo. Tidt bad de om at faa smage paa, hvad gutterne havde i skræppen, – og vældig jubel blev der, da lille Hansemænd Finne i første forberedelse gav rektor lov til at bide af smørbrødet sit:

[146] – Men bare til did! Og saa tegned Hansemænd en streg i smørret med den vessle, skidne fingren sin.

Men henimod middag trak alle lærerne sig ind i storstuen hos Simen Langnæs for at spise. Lugten af rypesteg havde længe ligget liflig udover tunet fra køkkenet. Imens blev tunet ryddet af de store gutterne, og saa blev der dannet to vældige partier «enkemand søger mage», som siden blev til slaa paa ringen. Efter en times forløb kom adjunkt Bodding ud og hvisked noget til Hans Kleve. Og Hans Kleve gik rundt til alle gutterne i tredje gymnasium og inviterede dem ind til lærerne i stuen til et glas vin og kaffe. Saa opløstes lekepartierne i smaa grupper; nogen hopped buk, nogen tog tak el. lign., og en mængde drev i smaaflokker ud af tunet, nedover engene og op i udmarken.

Nu havde Peter i randselen sin en hel julekage med sukat og rosiner i, som mor selv havde bagt til ham igaar, og som altsaa var ganske fersk. Og paa den inviterede han Gunnar og Sigurd Baarstad op i skogen. Saa havde de en æske cigaretter, som de havde kjøbt sammen igaar for tredive øre. Det var Dukecigaretter, og billedet i æsken fik Sigurd, for han samlede.

[147] Nu gjaldt det at finde et snedigt sted, hvor de kunde faa røge i fred og desuden faa snakket om det de vilde. Hele udmarken var myllrende fuld af gutter. Men foran fremsiden af gaarden var der et bjerkeholt paa en haug, og did gik de. Peter holdt julekagen under trøien, for at ingen af de andre skulde se den og komme og tigge.

De vandt lykkelig over engen og op paa haugen. De satte sig paa den andre siden af den, saa ingen kunde se dem fra huset. Og de var ganske alene. Oppe paa toppen af haugen stod et gammelt træbord med nogle raadne bænker om, saa det var som etslags lysthus altsaa, dette bjerkeholtet.

De leired sig om en trærot og fik frem kagen og tolleknivene samt saftflaskerne. Og saa gik de løs paa kagen; knivene var korte og tykke, saa det nytted ikke, som de først forsøgte, at skjære skiver. De hugged ud i klumper.

– Det er nu ogsaa det koseligste da! Ligesom feltmæssigt! mente Gunnar.

– Lideli god kage da du! gumled Sigurd Baarstad, som havde passet sit snitt og faat sig et vældigt stykke sukat.

– Klem bare paa! Han er svær nok! sa værten.

[148] – Din mor er forfærdelig flink til at bage! sa Sigurd; han ledte efter et nyt sted i kagen.

– Meget flinkere end Kirkemo! mente Gunnar.

– Hysss! sa Peter. Han havde stukket en cigaret i munden og holdt fyrstikken færdig til at tænde. – Jeg syns, jeg hørte nogen deroppe.

– Aa langtifra. Her kommer ingen, kan du vide!

– Jo – hør –!

Og ganske rigtig. Der lød stemmer over fra den andre siden af haugen. De nærmed sig, Kuas latter hørtes knæggende.

– Det er lærerne! Peter stak cigaretten i æsken og æsken i lommen.

– Ja sandelig!

– De vil sidde ved bordet deroppe!

Nu lød alle stemmerne ganske tydelig ned til dem, flere og flere eftersom alle vandt op.

Alle tre gutterne havde reist sig og vilde gaa straks. Men saa hviskede Sigurd Baarstad:

– La os bare sidde! Det kan være noksaa levns at høre, hvad de sier!

Det var ikke dumt. Og saa satte de sig ned igjen. Ganske tause sad de der. Bare et stykke kage tog de sig af og til og tyggede mens de lytted.

[149] Passiaren oppe paa haugen gik hørøstet, men saa omhverandre, at de intet klart kunde skjelne. De snakket om, hvor de skulde sidde. Etpaar af gymnasiasterne sprang tilbage til stuen efter stoler.

Da de kom igjen, blev der mere ro. De var tydelig kommet tilsæde deroppe.

Men endnu lød det svært omhverandre. De lo meget og talte svært høit.

– De har drukket godt af vinkassa! hviskede Sigurd. Og Peter og Gunnar smilte og nikkede. Hele skolen havde jo sét den kassen med øl- og vinflasker, som havde staaet bagpaa overlærer Ansteens karjol, da han kjørte opover.

Saa pludselig hørtes rektors stemme over de andre:

– Men nu, Hans Kleve! Nu har du ordet. Vi er meget spændt allesammen!

De hørte Hans Kleve si noget lidt lavt. De forstod bare nogle faa ord som «ingen navne» og «absolut diskretion», hvortil de andre mumled «ja» og «selvfølgelig». Saa begyndte Hans Kleve igjen at tale; en stund lavt, men saa pludselig med høi og høitidelig røst:

– *Love for Napoleonsforbundet*. Paragraf 1. Forbundets skytspatron er keiser Napoleon den store. Paragraf 2. Ingen af disse love maa forandres, uden de første lovgivere ^[150] vil. Paragraf 3. Forbundets valgsprog er: «For troskab og ære». Paragraf 4. Den som bryder lovene, jages ud af forbundet og ansees som æreløs i hele klassen. Paragraf 5. Forbundets maal er at faa alle gutterne til for alvor at tænke paa at bli ædle og stærke mænd allerede nu. Paragraf 6. Al jøn er forbudt i forbundet

For hver eneste paragraf lød der en vældig lattersalve. Hans Kleve vedblev:

– Paragraf 7. Formanden i forbundet vælges for hver uge og fører i forbundet titelen Napoleon. Paragraf 8

– Der lød et forfærdeligt skrik nede fra den andre siden af haugen. Hans Kleve stansede, alle lærerne fór op. Skriket gjentog sig i hyl, og saa styrtede de ned for at se, hvad det var.

Nede ved siden af en trærot laa Peter ovenpaa en anden gut og slog. Han slog saa rasende, saa fort, saa næverne gik som trommestikker; han knugede knærne ind i maven paa den, der laa under ham, og slog ham i ansigtet, slog, slog – slog

Den som havde skreket, var Sigurd Baarstad, som stod opreist ved træroten og saa paa. Nu taug han med et forvildet blik op paa lærerflokkene, som kom løbende. Oppe paa træroten laa en stump julekage med rosiner og sukat og en væltet saftflaske.

^[151] Rektor selv fór frem og tog fat i Peter. Men han slet vældig i ham uden at faa ham op; han bare slog – daskede næverne i ansigtet under sig. Ansigtet var Gunnar Holms. Peter sa intet. Gunnar sa intet. Han værgede sig bare med hænderne. Men til liden nytte. Peters slag traf, traf – ustanselig. Blodet flød af næsen paa Gunnar.

To andre lærere kom til og fik slidt Peter væk. De reiste ham op, de skjændte og raabte. Men Peter la armene over ansigtet sit og kastede sig rundt, næsegrus i marken. Han begyndte at skjælve, der han laa, og stønne, stønne høiere og høiere, mens han klemte sig ned i lynget.

– Hvad er dette for optøier! skrek rektor, ganske anpusten efter anstrængelsen med at faa Peter op. – Staa op med dig, Gunnar Holm!

Gunnar reiste sig.

– Tør af dig, gut, du blør jo af næsen!

Gunnar tog lommetørklædet sit og gned sig under næsen. Han var bleg som kridt, han gned blodet udover hele fjæset. Øinene stirrede paa rektor som i vildske, store, stive saa spurte rektor igjen:

– Hvad gaar her for sig, gut?

Og saa vendte Gunnars stive øine sig op mod Hans Kleve, som stod med lovene for Napoleonsforbundet i haanden og var blussende rød.

^[152] – Faa ham op, ham der! sa rektor og pekede til Hans Kleve paa Peter, som nu stønnede forfærdelig.

Hans Kleve bøiede sig ned over Peter.

– Staa op nu, Peter! sa han dæmpet nede ved øret hans.

Saa fór Peter op, og fremdeles med armene overkors over ansigtet la han paa sprang ned over haugen og bortover engen til skogen.

Rektor vendte sig i fuldt sinne til Gunnar. Men da saa han Gunnar i fuld fart efter Peter. Og meget rasende vendte nu rektor sig mod Sigurd Baarstad:

– Fortæl mig straks, hvad her er gaat for sig!

– Jeg – jeg ved ikke! Nei saa sandt om jeg ved! Vi sad her og spiste den kagen – og saa hørte vi Hans Kleve læse op noget deroppe – – – og før jeg vidste ordet af, saa laa Gunnar – og Peter oppaa ham

– Omforladelse, hr. rektor, sa nu Hans Kleve og kom helt hen til rektor, – det er meget sørgeligt – for dette her – Hans Kleve løfted lidt paa lovene for Napoleonsforbundet, – det var Gunnars og Peters

Rektor stod lidt. Saa vendte han sig til Sigurd Baarstad:

– Spring efter de to andre og si, at de ^[153] skal komme op til mig. Jeg er ikke vond paa dem, si!

Sigurd Baarstad sprang. Rektor og lærerne gik tilbage til bordet og bænkene og kort efter ind i stuen igjen.

Da Sigurd Baarstad havde sprunget en stund og var et stykke paa maa-faa inde i skogen, stod han pludselig foran Gunnar Holm, som sad paa en sten. Han sad og holdt sig for næsen med lommenørklædet og bare stirred. Sigurd braastansed.

– Er du her! Jeg skulde si fra rektor, at dere skulde komme op til ham. Han var ikke sinna paa dere, sa han.

– Jeg skal komme om en stund! svarte Gunnar. – Gaa du bare tilbage og si det.

Dermed vendte Gunnar sig og gik indover i skogen. Sigurd Baarstad stod en stund og saa efter ham. Saa snudde han og gik langsomt tilbage til gaarden.

– – – Udpaa eftermiddagen blev der trommet sammen til opstilling paa tunet. Da alt var i orden, raabte kompagnicheferne op navnene paa hver gut. Og hver svarte for sig: «Her!»

Hans Kleve gik langs sine geledder og raabte. Først sjette middel, saa femte og endelig fjerde. Der savnedes Peter og Gunnar ^[154] Holm. Men et lidet øieblik efter havde Gunnar sneget sig ind paa sin plads.

– Her er Gunnar Holm! raabtes der.

– Hvor er Peter? spurte Hans Kleve.

– Jeg ved ikke. Han løb.

Da Hans Kleve var færdig med alle navnene, gik han hen til hustrappen, hvor rektor stod, og meldte, at Peter ikke var tilstede. Rektor blev meget betænkt.

I det samme kom en karjol ind paa tunet. Oppe i den sad kaptein Taraldsen paa «Nøkken». Han sprang af og gik hen til rektor, som fulgte med ham ind i gangen.

– Det er bare det, at en af gutterne deres, han smaa Peter, søn til konsul Preuss, er kommet ombord til mig. Han var ganske sanseløs gutten af graat. Der var ingen paa dæk, og saa krøb han ind i et lidet kott forud og stængte sig inde der. Og der hørte vi ham. Han har grædt hele tiden saa ynkelig saart og vondt, saa jeg trodde, han var kommet til skade, og fik brudt op døren. Men det var ingenting, sa'n, og saa graat'n videre, – ja ret saa det var en ynck, hr. rektor, som om han var ulykkelig reint og saa lod vi'n ligge. Men jeg vilde bare melde hr. rektoren

– Tak, Taraldsen! sa rektor. Han gik ud paa trappen og sa nogle pene ord om turen ^[155] og tak for idag og hurra for fædrelandet. Og saa marscherte hele skolen af og sang «Ja vi elsker dette landet.» Musiken i spidsen spilled ogsaa «Ja vi elsker,» men de var saa fulde, at ingen kunde bry sig om deres melodi.

Ombord paa «Nøkken» kom de, og afsted bar det udover fjorden.

Da de havde dampet afsted en stund, var der én, som stansed ved siden af rektor, der gik frem og tilbage oppe paa kommandobrættet. Det var Gunnar Holm.

– Nu Gunnar far, – nu, nu, min lille ven, hvad er det? Ja, jeg bad dig og Peter komme til mig, ja. Ja, det var bare for at si dere, at dere maatte være gode venner paa en skoletur. Der gaar det ikke an at slaas! Ellers skal vi ikke tænke mere paa den sag.

– Omforladelse, sa Gunnar, – men jeg vilde bare gjerne vide, om Peter

– Peter er i god behold ombord. Han var bare trætt, tror jeg. Han ligger og sover, og det er ikke værdt at vække ham.

Gunnar gik lettet ned paa dækket. Noksaa deiligt var det, at altsaa rektor intet vidste om, at det var ham og Peter, som havde Napoleonsforbundet. Det havde da Hans Kleve endda tiet stille med! Aa Hans Kleve! Om han kunde myrde ham!

^[156] Hele turen indover gik Gunnar og ledte efter Peter overalt paa dampbaaden. Han maatte se ham! Bare se ham! Men han fandt ham ikke.

Da de kom til bryggen, stod foged Holm der. Og med ham maatte Gunnar gaa hjem straks. Han havde ellers tænkt at vente, til Peter kom.

Men da alle var fraborde, kom rektor og kapteinen ind i det lille kottet forud. Der laa Peter og sov paa en taugkveil. Kapteinen vækked ham, og rektor sa:

«Saa min kjære Peter, nu faar du gaa hjem! Du skulde ikke slaass paa en skoletur, ved du! Men nu skal det være gjemt og glemmt. Farvel, gutten min, og tak for idag!

Peter gik hjemover. Først søvnen og nu rektors ord havde gjort ham rolig. Det var jo bra at mærke, at rektor ikke vidste noget. Endda vel, at Hans Kleve, den skurken, havde tiet om navnene

Men Gunnar! Gunnar! Aa, at han ikke havde faat dræbt den forræderen! Dræbt ham. *Dræbt ham!*

Han kom hjem. Han lod som ingenting. Han vilde ikke ha aftensmad. Han vilde gaa og lægge sig.

– Ja, Petermand ser rigtig ikke bra ud! sa mor! Og alt klokken syv laa Peter tilsens.

[157] I værelset ved siden sad Kath og læste lekser.

Da hun havde siddet en stund, efter at hun havde hørt Peter gaa iseng, løfted hun hovedet op fra den engelske grammatiken.

Der var noget inde hos Peter! Der var det igjen! Var han syg –?

Hun gik derind.

– Peter! Er du daarlig? Hvad er det, du ligger og bærer dig slig for?

Peter havde gravet sig ned under tæppet med hovedet. Men hele sengen rysted, slig graat han. Kath blev rent rædd og satte sig ved sengekanten.

– Peter! Peter da! Er du syg?

Peter svarte ikke, bare rysted endnu mere med kvalt graat.

– Peter, jeg springer ned efter mor ...

Da fór Peter op med hovedet, ud af tæppet:

– Kath, du gjør det ikke!

Peter saa saa forfærdelig ud i ansigtet, saa forgraat og saa fortvilet, at Kath tog ham i armen:

– Hvad er det, Peter! Er du gal – vil du si mig det straks, Peter!

Peter sad en stund. Saa begyndte han at rugge paa sig. Og tilslut graat han igjen. [158] Kath var paa graaten hun ogsaa. Og saa tog hun om ham og laa hovedet hans op til brystet sit.

– Si mig det du, Peter! Du kan da si det til mig, Peter!

– Aa Kath – aa Kath, ser du, – aa det er saa sørgeligt! Saa ubegribelig sørgeligt!

Og efter en lang stund fortalte Peter det hele. At Gunnar havde forraadt Napoleonsforbundet til Hans Kleve, at han havde forraadt ham, hans bedste ven i liv og død

Pludselig fór Peter op:

– Og saa han, vennen din – Hans Kleve! Han læste det op for rektor og alle lærerne! Den nedrige, nedrige skurken! En deilig ven, du har!

Kath var meget rystet. Nu retted hun sig op og sad rank en liden stund og tænkte. Saa reiste hun sig.

– Ja! sa hun og nikked. Hun saa flysint ud. – Ja! Det gjør jeg!

– Hvad gjør du?

– Det kan være det samme! Men du kan tro, han skal faa det!

Dermed rendte Kath ud. Hun listed sig ind i entréen og fik hatten paa. Saa gik hun ud igjennem køkkenet.

– Hvor skal du hen? sa Stina. – Nu skal vi spise!

[159] – Stina! sa Kath, og gik tæt op til hende, – jeg kommer igjen om et øieblik. Jeg *maa* ud et ærind, jeg *maa*, forstaar du, det er forfærdelig vigtigt, Stina. Spør de efter mig, saa si, at jeg bare maatte spørge efter en en lekse

Kath sprang bortover gaden, til hun ganske forpustet stod ved døren til Kleves. Hun ringte paa.

– Er Anna hjemme?

– Ja. Hun sidder og spiser.

– Jeg maa faa tale med hende et øieblik.

Lidt efter kom Anna.

– Gaa ind og bed din bror om at komme ud i gangen her et sekund. Der er noget, jeg maa si ham.

Anna Kleve gik straks; der var slig magt i Kath

Saa kom Hans Kleve. Anna lidt bag ham.

– Kom herud paa trappen! sa Kath med dirrende stemme. – Aaja, du kan gjerne høre du ogsaa, Anna!

De kom alle ud paa trappen. Og saa sa Kath til Hans Kleve, mens hendes øine lyste:

– Jeg vil bare si dig, at Peter har fortalt mig alt. Og saa vil jeg si dig, at jeg syns, du er en ussling! Saavidt du ved det nu og bestandig!

[160] Dermed vendte hun sig om og gik nedad trappen.

Hans Kleve stod lidt. Saa raabte han:

– Kath! Vent lidt! Gaa ind du, Anna, og si, at jeg kommer igjen om en stund. Saa gik han ind efter hatten sin og gik fort efter Kath, som stod og vented -----

Just som Stina havde sagt fra inde i stuen, at maden var færdig, ringte det. Og saa kom stuepigen op og sa, at foged Holm gjerne vilde tale med konsulen inde paa kontoret.

Og paa kontoret stod foged Holm. I haanden havde han en tysk læsebog. Han var baade alvorlig og

munter at se til. Og da han var kommet til sæde, fortalte han Peters far, at Gunnar, kort efter at de var kommet hjem fra bryggen, var kommet ind til ham og havde fortalt ham hele historien om sig og Peter. Helt fra slagsmaalet før ferien om politik til den tyske læsebogen hos Moe, om Napoleonsforbundet og Hans Kleve og rektor. Og da Gunnar ikke havde øinet sin levende raad til at faa tingen forklaret og sin egentlige uskyldighed bevist for Peter, havde fogden selv lovet ham at overta dette vanskelige hverv.

Dette snakked de om en stund, Peters far ^[161] og foged Holm. Og de var baade muntre og alvorlige paa samme tid. Og netop som foged Holm skulde gaa ud af kontordøren for at gaa op til Peter, ringte det paa gadedøren. Peters far lukked selv op. Og udenfor stod Hans Kleve.

– Omforladelse! Er Peter hjemme?

– Ja, han er da det.

– Jeg har etpar ord at si ham

Hans Kleve blev ført ind paa kontoret. Og her talte han sammen med Peters far og foged Holm en stund. Saa endte det med, at Hans Kleve alene gik op til Peter, mens foged Holm gik hjem.

– Om en halv times tid, sa foged Holm til Hans Kleve, saa har du nok git Peter det rette syn paa tingen, og da kan jeg trygt la Gunnar komme, ikkesandt? Han sidder og venter derhjemme, ser du, – han har hverken smagt vaadt eller tørt siden den julekagen idag!

Men Peters far gik op til Stina i køkkenet.

– Si mig, Stina – har vi ikke noget god mad i huset?

– Jomæn! sa Stina, – hele oksestegen til imorgen og

– Hør, min kjære Stina, kan du ikke skjære etpar forsvarlige skiver af den stegen og stege dem som bif?

^[162] – Jo – det kunde jeg nok – men det er da synd for den gode stegen!

– Gjør det, du Stina. Steg to svære biffer og la dem bli færdige om en tre kvarters tid!

En halv time efter kom Gunnar. Ti minutter efter gik Hans Kleve. Ti minutter efter det igjen sad Gunnar Holm og Peter, som var staat op og var fuldt paaklædt, alene ved bordet i spisestuen og aad bif. De to bifferne var saa svære, at ingen af dem havde set magen.

Kath gik til og fra mellem køkkenet og spisestuen og varted dem op. For efter biffen kom der smør, brød, ost og the. Og Stina maatte jo vaske op.

*

Ingen paa skolen eller i hele byen ved nogettinging. Det er bare foged Holm, som hvergang han træffer Peter hjemme hos Gunnar, sier til ham, idet han gjør honnør med haanden op til haaret og ser ud som en gammel kriger:

– Goddag min kjære hr. Peter Napoleon!

Noter

[n1](#). komme frem] *rettet fra: komme-frem (trykkfeil)*

[n2](#). ansigtet.] *rettet fra: ansigtet, (trykkfeil)*

[n3](#). sjette] *rettet fra: sjette (trykkfeil)*

[n4](#). naturligvis] *rettet fra: naturligvis (trykkfeil)*

Bernt Lies *Peter Napoleon* er lastet ned gratis fra bokselskap.no